

TADY NEPLIVEJTE,
TADY SE NESMĚJTERozhovor s Martinem
FendrychemJAK SE DĚLAL
SNĚM V NDRO misijní dílo v synodě
Zdeněk CiklerBUDE MÍT
ZLÍN NEJVĚTŠÍ
STŘEDISKO
MLÁDEŽE V ČR?Uchvácení myslí
„serafického
doktora“
STANISLAV SOUSEDK
(recenze)

6

PERSPEKTIVY

PŘÍLOHA KATOLICKÉHO TÝDENÍKU

ČERVEN 1998

Ti, kdo zažili marasmus hroutícího se socialistického totalitarismu, se při přečtení titulku oprávněně zachvějí. Což je možné chválit totalitu? Co je to za drzost? Zkušenost přece říká, že znásilňující totalita nepřipouští pluralitu myšlení a chování, totalita zadrtující smyčkou kolem hrdla svobody, je věc perverzní a mrzká.

Naproti tomu se ale ptám: Proč dnes tolik lidí reaguje na dnešní neuspokojivou politickou a ekonomickou situaci touhou po návratu pod křídla oné prokletí-hodné totality? Kde se v nich bere tato nostalgie, kterou dokládají znepokojivé rostoucí počty sympatizantů stran reprezentujících staré formy levicové i „nové“ nacionalistické a rasistické formy totality? Co si počít se strašidly různých podob fundamentalismu, které obětují dialog a bratrství „samospasnému“ úniku do minulosti či budoucnosti, kde by mělo být všechno úplně jinak a přesně podle jejich představ? Nebyly staré hodnoty totalitní ideologie nahrazeny novými falešnými hodnotami bezohledného ekonomického pragmatismu? Jsme opravdu svobodní od všech forem mrzké totality?

Nezbývá než uzavřít, že totalita má stejně jako ideologie celou řadu tváří a že vnější svoboda od totalitarismu není totéž jako vnitřní osvobození se od toho všeho. – Víme si ale na druhou stranu rady s tím, že v našem srdci je hluboce zakotvena touha po čemsi úplném, opravdovém, celistvém, jednotném, dokonalém, tedy totalním?

Člověk touží, aby byl vnitřně „z jednoho kusu“. Touží být totalně milován a totalně milovat, touží po totalním vědění, po plném – totalním životě, po bytí bez hranic. Tato touha je motorem všeho skutečně pozitivního, co v lidských dějinách vzniklo a vzniká. Lze říci, že tato touha nebo hlad či žízeň po totalitě lásky, pravdy, života a bytí je jedním z charakteristických „existenciálních“ člověka. Věřící člověk tuto touhu po totalitě definuje bez problému jako touhu po Bohu. A Bůh sám, když člověku ukládá zákon totalní lásky (Mt 22,36–40), tím rozhodně nečiní nic, co by člověka odcizovalo jeho nejvlastnějšímu bytostnému zaměření.

Vždyť trojsobní Bůh je totalitou sebedarování Otce Synu a Synu Otci, z ní vychází Duch, který je Osoba-dar (srov. *Dominum et vivificantem*, 10). Bůh je totiž naprostá jednota a jednoduše, a tak božské sebedarování je vždy a v každém ohledu úplné, nerozdělené, bezvýhradné, prosté, proto také totalní a z jeho strany nikdy polovičaté, nikdy vypočítavě čištěné či mazané kalkulované.

Bůh se daruje člověku v Duchu svatém vždy celý, bez výhrad a úplně. Problém je v tom, že člověk není s to tak účasný dar adekv-

„Oni má vůle, nýbrž tvá vůle se stane.“ (Lk 22,42) Snímek archiv

POSVÁTNÁ
TOTALITA

vátně přijmout. Naprosto nepřekonatelný výraz věčného Božího sebedarování nalézáme v totalní vydanosti Ukřižovaného. – Jak se ovšem člověk spodobí s Bohem, který je totalním úkonem sebedarující se lásky, totalním úkonem všeobjímajícího poznání, totalním úkonem života a bytí? Odpověď je jediná: Tím, že sebe sama daruje s božskou – tedy totalní – štědrostí. Spodobení s Bohem není nic jiného než napodobení věčného, bezvýhradného, totalního Božího sebedarování.

Jestliže tedy Bůh nařizuje, aby ho člověk miloval nade vše a ze všech svých sil (Dt 6,4–8), nejedná se o projev ješitosti, ale o příkaz spodobit se se Stvořitelem, který je, lidsky řečeno, láskou až za hrob, sebedarováním až na dno. Vždyť Bůh klade do středu svého zájmu člověka, obdobně jako milující otec klade do středu svého zájmu svého syna (Gn 1,26; 5,3) a chce, aby jeho dítě dosáhlo zralosti. Spodobení s Bohem ovšem od člověka vyžaduje, aby jako milující syn postavil do středu svého zájmu otce. Autentický antropocentrismus vůbec nevylučuje autentický teocentrismus, protože se jedná pouze o dvě tváře jediné jediné lásky. Kristus je nejen polidštěnou tvář Boha obrácenou směrem k nám, ale zároveň i zbožštěným k Otci.

Bůh, který je sám v sobě bezvýhradným sebedarováním a který se prostřednictvím Krista se stejnou záručí a dech vyžádající štědrostí daruje člověku v Duchu

svatém, vyžaduje od člověka také totalitu oproštění se (Mt 13,44–45) a sebedarování, která se může realizovat rozličnými způsoby. Vždyť manželé si slibují věrnost až za hrob, a tak se jejich vzájemné sebedarování stává „školou“ věčné lásky. Věrnost je totiž věčností a neodvolatelností lásky, projevující se v čase. Proto řeholníci slibují totalní darování sebe Bohu, bratřím a sestrám prostřednictvím chudoby, poslušnosti a zejména svobody pro Boží království až za hrob. Proto je sebezásvěcení službě jáhna, presbyteria či biskupa naprosto neodvolatelné a vyžaduje celého člověka nejen teď a nyní, ale i zítra a napořád.

Nesmíme se však divit, když poklad božské důstojnosti a slávy cestou na našich bedrech ztěžkne jako břemeno kříže; jedno totiž nelze od druhého oddělit. Základním liturgickým paradigmatickým úkonem sebedarování, jímž se spodobujeme s totalním sebedarováním Božím, je křest. Vždyť právě v něm sestupujeme spolu s Kristem euf do hrobu a spolu s ním činíme první krok na cestě k plnosti existence v Duchu, který je zosobněnou totalní sebedarováním. Celý náš křesťanský život je pod zákonem posvátné a posvěcení Totality, jež je celistvostí, nesložeností a pravým životem. Vždyť smrt je rozdělení vyplývající z nesjednocenosti a vnitřní rozdělenosti, jejíž příčinou je v posledním důsledku hřích.

Jestliže Bůh dal člověku sebe sama jako ideál a cíl, aby tak člověk mohl mít co nejdokonalejší

podíl na Božím životě, bytí, lásce, slávě, pak dal člověku úkol, který jednoznačně přesahuje jeho přirozené síly. Rolí syna v Synu, věčnou božskou roli, máme jako lidé nejen sehrát, ale i skutečně prožít a zakusit na scéně tohoto stvořeného světa. Boží sebedarování člověku se tedy paradoxně realizuje naplno tak, že člověk je v souvislosti se svým lidským a křesťanským zráním postupně uschopňován k božsky štědrému, tedy totalnímu sebedarování. Tato pomoc a toto uschopnění se nazývá milost.

Spása tedy není totalní vlastnění, ale totalní sebevydání nejprve Bohu a člověku a následně i člověku v Bohu. Bůh se nedaruje jako věc, daruje se jako uschopnění k úkonu totalního sebedarování, a tak ze smrti vzhází život a nejdůležitější ponížení kříže se stává pramenem slávy. – Trojsobní Bůh není totalitou „vše-vlastnění“, ale totalitou „vše-darování“. Je tedy totalitou radikální otevřenosti, jež se v dějinách spásy dokonale lidským způsobem zviditelňuje a realizuje v neuzavřeném náručí Ukřižovaného a v jeho probodeném srdci.

Definujeme-li totalitu úkonu sebedarování, lásky, života a bytí, jako Bohu, pak není tak obtížné kvalifikovat ostatní „totality“, o nichž jsme se zmínili na začátku. Jsou to náhražky, lživí bohové v lesklých a mramrových hávech ideologií, fundamentalismů, nedotknutelných cílů, jímž se vše podřizuje a taky mnohé obětuje. Náš Bůh je ale zcela prostá a holá pravda sebedarování bez převleků, jak o tom opět zcela nepřekonatelně svědčí nahota Ukřižovaného.

Falešné totality přitahují člověka podobně jako falešní bohové a zkušenost minulých i dnešních dnů hovoří zcela jasně: Medly neuspokojí lidskou touhu po jediné přeposvátné Totalitě. Totality utvořené lidským rukama a lidským rozumem nejsou s to darovat život, naplnit srdce, uspokojit touhu po pravdě, otevřít prostor skutečné svobody.

Posvátná Totalita je však zároveň i posvátnou Pluralitou, protože je Totalitou lásky a sebedarování Otce, Syna i Ducha svatého. V trojsobním Bohu můžeme nalézt i věčné paradigma pravé demokracie, dynamické jednoty srovnávané rovných. Ta ale není podle křesťanského přesvědčení v posledním důsledku spjata s polyteismem řecké otrokářské polis, jak si někdo myslí. Trinitární Bůh křesťanu je onou posvátnou Totalitou, která otevírá prostor skutečné důstojnému soužití všech lidských osob jakožto srovnávané rovných individuí a zároveň je s to sytit odvěkou touhu člověka po pravé jednotě, bezvýhradné lásce, neohraničené pravdě, po pravé moudrosti sjednocující tuto pravdu a lásku v účinně harmonii totalního života a bytí.

Článek Václav Pospíšil, OFM

Církev
a Romové

V rámci diskusí mezi zástupci České biskupské konference a zástupci Romů je často kladena otázka, jaká konkrétní forma spolupráce by mohla být mezi církví a romskou menšinou.

Už po nějakou dobu, a to zcela neformálně, bez příkazu shora i bez požadavků Romů, se někteří kněží ujali role jakýchsi misionářů a pracují s romskou mládeží. Jde o aktivity výchovné a sportovní. Je to skvělý příklad vpravdě křesťanského přístupu, který ovšem přivádí do křesťanských řad další ovečky. A to je dobře. Z vlastní zkušenosti mohu potvrdit, že ti z Romů, kteří přistupují k víře aktivněji, jsou i mnohem vstřícnější, pokud jde o vzájemné soužití.

Nicméně si přece jen myslím, že v moci církve je něco zvláště významného a důležitého, co ji disponuje k výkonu v její nejvlastnější doméně: uvádět lásku a bratrství ve skutek, aby došlo v životě společnosti svého konkrétního naplnění. Církev to bezpochyby činí, zdá se však, že ne všichni si to vysvětlujeme stejně; mnozí dokonce tak, že určité skupiny jsou z této lásky a bratrství vyňaty. Snad že si takovou milost nezaslouží. Vím však zcela jistě, že Kristus si lásku a bratrství mezi lidmi takto nepředstavoval.

Nedávno učinili všichni čeští biskupové první krok k naplnění tohoto Kristova ustanovení. Vydali pastýřský list oslovující všechny věřící v záležitosti romské komunity a vstřícnějšího přístupu k ní. Krok nepochybně významný a svým způsobem i velmi statečný. Bohužel nebyl čten všude a zdá se, že i značnou částí kněží nebyl pochopen, byl odmítán a někde dokonce vyvolal pobouření.

Nesluší se, abych jakkoli kritizoval práci řadových služebníků Božích. O názorech vyšších církevních autorit nemám pochyb. Zdá se mi však, že skutečná náboženská horlivost může jít jen ruku v ruce s naplňováním skutečného odkazu Kristova, kterého Bůh seslal mji, i proto, aby lidem jednou provždy zvěstoval, jak si představuje lásku a bratrství mezi lidmi. Nejde o nic jiného než o soužití mezi nejrozumnějšími lidmi, o základy křesťanské morálky, která se formuje bezmála dva tisíce let. S interpretací toho, co to ve skutečnosti znamená, máme však potíže dodnes.

Církev má prostředky, jak působit na velké množství věřících. To je velká šance, ale i velká odpovědnost: odstraňovat jistou formálnost, která tu panuje mezi věřícími, pro něž jsou Romové natolik jiní, že si soužití s nimi ani nedovedou představit. Odbourávat tuto tabu by bylo velkou službou církve společnosti.

Karel Holomek

Autor je předsedou Společnosti Romů na Moravě

KŘESŤAN
A SVĚT

Média a církevní autorita

John Patrick Foley

Arcibiskup J. P. Foley, rodák z Filadelfie (USA), je předsedou Papežské rady pro sdělovací prostředky. Prahu navštívil už poněkudkrát. Poprvé v roce 1965, „ovšem ve zcela jiné atmosféře“, jak dodal s úsměvem. Osobně poznal tři pražské arcibiskupy: kardinály Berana a Tomáška a dnes, jak říká, si klade za čest počítat mezi své přátele kardinála Vlka. V Praze se tentokrát účastnil konference „Reklama a samoregulace“ a po jejím skončení ochotně „zaskočil“ na setkání „Církev a média“. Uvádíme podstatnou část jeho projevu (kráceno).

Snímek Jaroslav Hodík

1. Doufám, že novináři uznávají, že církevní autorita není pouhé vedení jedné z mnoha institucí, ale že jejím vlastním předmětem je neviditelná skutečnost: je prorockým hlasem hlásícím náboženský a duchovní rozměr života.

2. Doufám rovněž, že novináři uznávají důležitost náboženských a duchovních aspirací každého člověka. Ježíš řekl: „Nejen chlebem žít je člověk“ – a v tomto smyslu směřuje celý náš život k věčnosti s Bohem. Ztratit ze zřetele tento cíl a smysl našeho života znamená ztratit všechno. Popírání náboženské a duchovní dimenze je jedním z nejtragičtějších ochuzení života: nejen že jej umenšuje, ale zbavuje jej cíle a smyslu.

3. A konečně doufám, že novináři nepovažují církevní autoritu za svého nepřítele a že ani církevní autorita nepokládá za svého nepřítele novináře. Lze ovšem pochopit, že taková podezření mohou vyvstát, a to na obou stranách. Na straně novinářů to může být pozůstatek z doby, kdy bylo za nepřítele považováno náboženství vůbec; na straně církevní autority může ze stejné doby přetrvávat nedůvěra k novinářům. Kteří tehdy, pokud se vůbec zajímali o církev, hledali cesty, jak jí škodit. – Jsem přesvědčen, že novináři chápu, že ty, kdo jsou nositeli autority ve jménu církve, není třeba vyslyšet, ale je třeba s nimi vést rozhovor.

Jako někdejší novinář a dnešní arcibiskup snad mohu oslovit obě strany.

1. Doufám, že nositelé autority v církvi budou pohlížet na média se zájmem jako na příležitost a nikoli jako na hrozbu a že budou přímo nebo prostřednictvím mluvčích schopni podat věcné kompetentní odpovědi na rozumné otázky. „Včasnou odpověď“ rozumím odpověď ve lhůtách, které umožní novinářům po-

dávat zprávy v žádoucím termínu, a „rozumnou otázkou“ míním otázku týkající skutečnosti nebo podstaty takových skutečností, na které církevní autorita skutečně může a má odpovědět.

2. Doufám též, že vydavatelé a novináři nebudou podezřívati předběžnou přípravu. Musím při té příležitosti vyslovit politování nad tím, že novináři, kteří zpracovávají náboženská témata, někdy sami o náboženství nevědí skoro nic. Neznalost nelze zaměňovat s objektivitou; neznalost tématu ještě neznamená

otevřenost mysli pro jeho zpracování. Je prostě neznalostí, nic víc.

3. Naproti tomu církevní představitelé nemohou užívat jazyk, jenž rozumějí jen zasvěcení; nemohou mluvit nedbale a poté se nehlásit k tomu, co novináři z jejich projevu vyvodili.

Myslím, že církevní představitelé by měli napodobovat Svatého Otce na jeho cestách, když mluví na palubě letadla s novináři. Jeho projevy jsou příkladem přístupnosti, přesnosti a stručnosti.

CÍRKEV V JAPONSKU DŘÍVE A DNES

Japonsko si loni připomnělo 400. výročí smrti prvních 26 katolických mučedníků. Na mapě světa srovnáme země, kde by katolíci během dvou tisíciletí historie tolik vytrpěli jako v Japonsku.

Misijsní práci zde začal jezuita František Xaverský, misionář Indie, Ceylonu, Molluk a Malakky. Po neúspěchu proniknout z Macaa do Číny přišel 15. srpna 1549 v Kagošimě na ostrov Kjúšú. Jednáním s mnoha místními hodnostáři a disputacemi s buddhistickými představiteli vzbudil zvědavost a zájem o křesťanství. Vzápětí přicházeli další jezuité a fran-tiškáni. Zakládali náboženská střediska, sirotčince, nemocnice, útulky pro opuštěné a malomočené. Po dvaceti letech bylo v zemi už třicet tisíc katolíků, za dalších 30 let 750 tisíc věřících a 200 kostelů. Jezuitskou kolej, noviciát a dva semináře vedlo 30 evropských kněží a postupně i domácí duchovní. Byly přivezeny tiskářské stroje a vydávány japonské knihy psané latin-kou. Nejen náboženské, ale i antičtí klasici, japonské eposy, japonskoportugalský slovník, gramatika japonštiny. Vzdělávací ústavy uvedly dosud neznámé vědní obory: astronomii, zeměpis a matematiku.

Holandská obchodníka hleděli s nevěřivostí na konkurenci, kterou se rozhodli zničit pomocí náboženských rozrůstek. Houževnatě obviňovali u buddhistických hodnostářů katolické misionáře z úmyslu udělat z Japonska kolonii, přestože takový úmysl vůbec není doložen. A tak r. 1587 vydal šógun Hidejoši první dekrét proti křesťanům a pro výsřehu byl zhozen kostel v Kjótu.

Po 10 letech, r. 1597, dal Hidejoši popraviti šest fran-tiškánů, tři jezuity a 17 laiků. To je 26 prvních slavných mučedníků z Nagasaki, které Pius IX. svatočtil r. 1862. Misionáři byli ze země vykázaní, ale neodešli a působili nelegálně dál. Téměř nikdo z nich nezemřel přirozenou smrtí. Z evropských zemí mohly přijít jen holandské lodě do přístavu Nagasaki. Holandská protestanta se zavázala, že nebudou v zemi vyvíjet náboženskou činnost. Postupně mizeli kněží na mučednicích, ve věznicích, na popravištích. Na řadu přišli i laici. Ještě v r.

1625 se jejich počet odhadoval na 600 tisíc, z nichž většina byla umučena.

Podle přesně sestavených seznamů obyvatel se museli každoročně všichni obyvatelé zá-porně vyjádřit ke křesťanství. Dělo se tak při obřadu „fumie“. Každý občan bez rozdílu věku včetně dětí i nemoených musel sklánět na kříž nebo obraz s Matkou Boží. Neradostný byl osud výtvarníka Hagihary, který na objedávku lhal v bronzu „fumie“, ale nakonec sám byl popraven pro údajné sympatie ke katolíkům. Zachovalo se ještě 19 jeho odlitků, umístěných dnes v tokijském Národním muzeu.

Katolíků však jakoby neubývalo, i když byly vyspány vysoké odměny udavačům, především za odhalení kněží. Představení obcí sestavovali skupinky pětice „goningumi“, kde se měli občané vzájemně hlídat, a ručili jeden za druhého (systém tzv. vzájemného ručení byl přijat z Číny už kolem 7. století n. l.). Často byly za jedince trženy celé rodiny dotčené pětice, za ukrývání kněze celé vesnice. Věřící přechli do opuštěných míst a na ostrovy, byli však pronásledováni a ubíjeni. V několika odlehklých končinách se udržely skupinky katolíků. Kteří tinguovali náboženský život pod záminkou buddhistické sekty. Křtili, sledovali kalendář katolických svátků, konali společné modlitby. Během té doby se zdařilo několik pokusů o tajné vylodění misionářů navzdory ostřelování člunů z holandských lodí, ale o jejich dalším osudu na pevnině není zpráv.

Až r. 1867 padl šógunát Tokugawa a r. 1875 byl vydán patent o náboženské snášenlivosti. Začala nová éra rozvoje katolictví. První misionáři se s údivem setkávali s katolíky, ti to však na ně hleděli s nedůvěrou, ba odmítáním. Často slyšeli od Japonců otázky, zda uznávají papeže, celibát a zda uctívají Matku Boží. Bylo to neklamně svědectví o tom, že se v minulosti setkávali občas i s nekatolickými predikanty, jejichž věrouku odmítali.

V japonské historii vždycky existovalo mísení různých ideologií bez konfliktů, tolerantně, bez velké rivality jednotlivých vyznání a úplně bez náboženských válek, které bohatě poznala Evropa. Původní šintoismus (animistický polyteismus) byl už před 9. stoletím ovliv-

ňován konfucianismem a buddhismem s mnoha sektami. K tomu se připojil sňící vliv doktríny samurajů, později zvaný bušidó. Ve 12. století přišla z Číny smíšenina zenu a taoismu. Přestože během staletí střídavě vždycky některý z ismů zesílil, vždycky platilo: „Věř, co chceš“, a nebylo zvláštností, že někteří byli vyznavači několika náboženství. Tato „filozofie“ existuje dodnes. Všechny myšlenkové proudy v japonské sféře podtrhují čestnost, pracovitost, poslušnost nadřazenou a obětavost vůči společnosti. Tyto vlastnosti jsou etny tradičně i u dnešních Japonců, i když v současné generaci převládá ateismus.

Katolictví vždycky bylo a dodnes je v japonské společnosti „cizí prvek“ pro své pevné, neměnné a přísné učení, což je málo pochopitelné a přijatelné příliš liberálnímu myšlení obyvatel.

Kdokoliv by hodnotil práci misionářů v Japonsku za posledních 120 let svobody, musí těžkému úslu budování nových základů vzdát úctu a obdiv. Misionáři zásadně nevneouji Kristovu pravdu, tak jak to šarlatánským způsobem praktikují některé jiné tzv. křesťanské církve a sekty. Jezuité tradičně věnují pozornost vzdělávací činnosti a fran-tiškáni sociální péči, ačkoli zde působí i jiné řády. O rozsahu práce nejlépe mluví čísla. V zemi je 16 diecézí s 809 kostely. Z 1903 kněží je většina řádových, polovina ze zahraničí. V sociální sféře pracuje osm tisíc řeholníků a řeholnic, 600 z nich jsou cizinci. Na vyšších teologických školách studuje přes 500 studentů (všechny údaje z r. 1995). Od mateřských škol po univerzity je zde přes tisíc těchto katolických zařízení. Ve zdravotnictví a sociální oblasti spravuje církev více než 700 ústavů.

Tato široká činnost je obdivuhodná už proto, že v zemi je pouze asi půl milionu katolíků, což je přibližně půl procenta obyvatel. Každoročně je pokřtěno asi 5500 novorozenců a stejný počet dospělých. Počet katolíků v zemi ne přibývá, ale stabilně vzrůstá.

Mezi katolíky a nekatolickými vyznáními v Japonsku panuje shoda, ale společná shromáždění a modlitební dny jsou sporé. Existence jiných křesťanských denominací je zanedbatelná.

Jaroslav Žák

Snad vám bude útechou, když řeknu, že jsem jako tiskový tajemník semestrálních setkání biskupů USA občas hájil svobodu tisku.

Jisté velké americké noviny otiskly kdysi zprávu, která byla sice přesná, ale biskupové ji pokládali za důvěrnou. Jeden z nich požadoval odebrání akreditace příslušnému novináři. Já jsem tehdy navrhl, abychom raději uzavřeli kohoutek a nesnažili se ucpat ho zátkou. Bylo třeba zakročit proti úniku důvěrných informací, nikoli trestat novináře, který sháněním zajímavých informací prostě dělal svou práci. K postihu tedy nedošlo a onen novinář se ani nedo-věděl, že o něčem takovém byla řeč.

Jindy zase na biskupském setkání řekl jeden z biskupů cosi kontroverzního, přičemž platilo pravidlo, že mohu podávat zprávy o všem, co tam bude řečeno, pokud předseda nebo řečník neřekne předem, že se příslušná věc nemá zapisovat. Jeden z členů biskupské konference (šlo o kardinála) se přišel ujistit, že o zmíněné věci nebudu psát. Řekl jsem, že budu. On na to: „A co kdybych vám řekl, abyste to nedě-lal?“ Odpověděl jsem: „Tím byste překročil svou pravomoc.“ Nic na to neřekl a já o věci referoval. Byly z toho titulky na prvních stranách velkých novin a podle mého názoru to vyvolalo velmi užitečnou diskusi.

Při jiné příležitosti, opět na setkání biskupů, kam byli připuštěni novináři až po delších taha-nicích pro a proti, uviděl jeden z významných biskupů mezi nimi kněze z vlastní diecéze. Ptal se, proč tam je, a já odpověděl, že má akreditaci pro místní noviny a že to odpovídá našemu postupu v obdobných situacích. Zmíněný prelát požadoval zrušení akreditace, protože ho tam nechťel mít. Odpověděl jsem, že knězi rád vyřídím příslušný vzkaz od biskupa, ale akreditaci nezruším, protože je v pořádku. Biskup upustil od dalších kroků a onen kněz se o incidentu vůbec nedověděl. Dnes už jsou oba po smrti a jsem si jist, že si odpustili.

Povím ještě jednu historku. V roce 1975 jsem doprovázel svého vlastního arcibiskupa, již zesnulého kardinála Krota, na pouť, která vedla do Říma, do Svaté země a do Egypta. Pod pyramidami si lidé přáli, aby se kardinál posadil na velblouda. Ptal se mě na můj názor a já mu řekl, aby to nedělal. On si přesto v bílé klerice s červenými knoflíky a s arabskou pokrývkou hlavy, zvanou „kaffiyeh“, na velblouda sedl a já ho vedl vytořil. Fotografic obletěla svět, ale kardinál dostal řadu rozhořčených dopisů od některých židovských orga-nizací, které to pokládaly za výraz jeho spo-jenectví s Palestinci. Zeptal se mě, proč jsem jsi kněz, který je novinářem, a ne novinář, který také celebrique mší svatou. – Snažil jsem se této rady dhát. Přestože jsem byl a možná jsem stále novinář, nepovažuji nic za tak cen-né, jako podíl na Kristově kněžství...

Když už jsem se zmínil, že jsem arcibis-kupem, který byl kdysi novinářem, zakončím přednášku příhodou, která je pro kardinála Krota typická. Když mě posílal na postgra-duální studium žurnalistiky na Columbia Uni-versity v New Yorku, řekl: „Nezapomeň, že jsi kněz, který je novinářem, a ne novinář, který také celebrique mší svatou.“ – Snažil jsem se této rady dhát. Přestože jsem byl a možná jsem stále novinář, nepovažuji nic za tak cen-né, jako podíl na Kristově kněžství...

GLOSA

V interview s Václavem Klausem (Mladá fronta Dnes, 5. 6. 1998) se redaktoři zeptali předsedu ODS: „Řekněte na konkrétním příkladu: čeho litujete a co byste udělal jinak?“ – Václav Klaus odpověděl: „Slovo »litujete« je pro mě zbytečné. V lidském životě nejsou slova litování, ne-litování. Jedná se v reálném čase a udělat ten či onen čin, který, kdybyste jednali v klidu, bez vynucených okolností, bez tlaku, tak byste samozřejmě udělali jinak. Každý z nás. Ale já neumím o tomto mluvit v kategorii litování. To bych musel být snil-kem, který si myslí, že je možné prožívat život ve vakuu, ve vzduchoprázdnu, v la-boratoři, udělat si stokrát nanečisto ten či onen pokus a postopně ho pak realizovat.“

Český expremiér se tu přihlíží k deter-ministickému pojetí člověka, v němž svo-boda znamená pouze svobodu od vnějšího nátlaku. Pak samozřejmě nelze hovořit o lítce, ba ani o vině, nanejvýš o chybě. Kdo nebo co pak určuje, co je chybou? Tak-kovýto jednorozměrný člověk sám, pokud si uvědomí, co je v jeho nejvládnějším zá-jmu...

f

Nedávny střet demonstrantů s policisty při pražské tzv. Global Street Party notně rozbouřil veřejné mínění. Jak se na tuto událost dívá bývalý významný pracovník ministerstva vnitra a nynější šéfredaktor týdeníku Respekt Martin Fendrych?

Kde se podle vás stala 16. května chyba?

V první řadě měla policie vědět, jaký bude mít demonstrace rozsah a Bezpečnostní informační služba měla vědět, že se taková akce chystá. V únoru se totiž jedna z pořádajících organizací, Rainbow Keepers, na Global summitu v Ženevě dohodla, že podobné akce k datu 16. května proběhnou. Bylo tedy možné se připravit a je chyba, že tam policie byla v tak slabém zastoupení.

Za největší chybu však považuji výrok jednoho z šéfů policie, že se na demonstraci sešlo „tři tisíce živůtů“. Z toho je vidět, že demonstrant není pro policii partnerem, rovnocenným protějškem. Policista je tam totiž od toho, aby demonstraci hlídal, aby se nikomu nic nestalo, a naopak, aby někteří demonstranti neškodili svému okolí. To je role policie. Má s nimi vyjednávat a ptát se, jaký mají záměr, kam chtějí jít, jestli půjdou dál po magistrále apod. Ale hlavně – policista nemá nejmenší právo posuzovat motivy demonstrantů. Od toho tam zkrátka není.

Když se pak určité omyly sčítají, vyústí v situaci, kdy policie je strašně frustrovaná, neví co má dělat a nakonec demonstranti neadekvátně zmlátí. Mám dost nepříjemné informace o tom, co se dělo při výsleších po zásahu. Pokud je pravda, že lidé byli po zadržení bití, tak je to totiž, co se tady dělo před rokem 1989. A to je naprosto nepřijatelné.

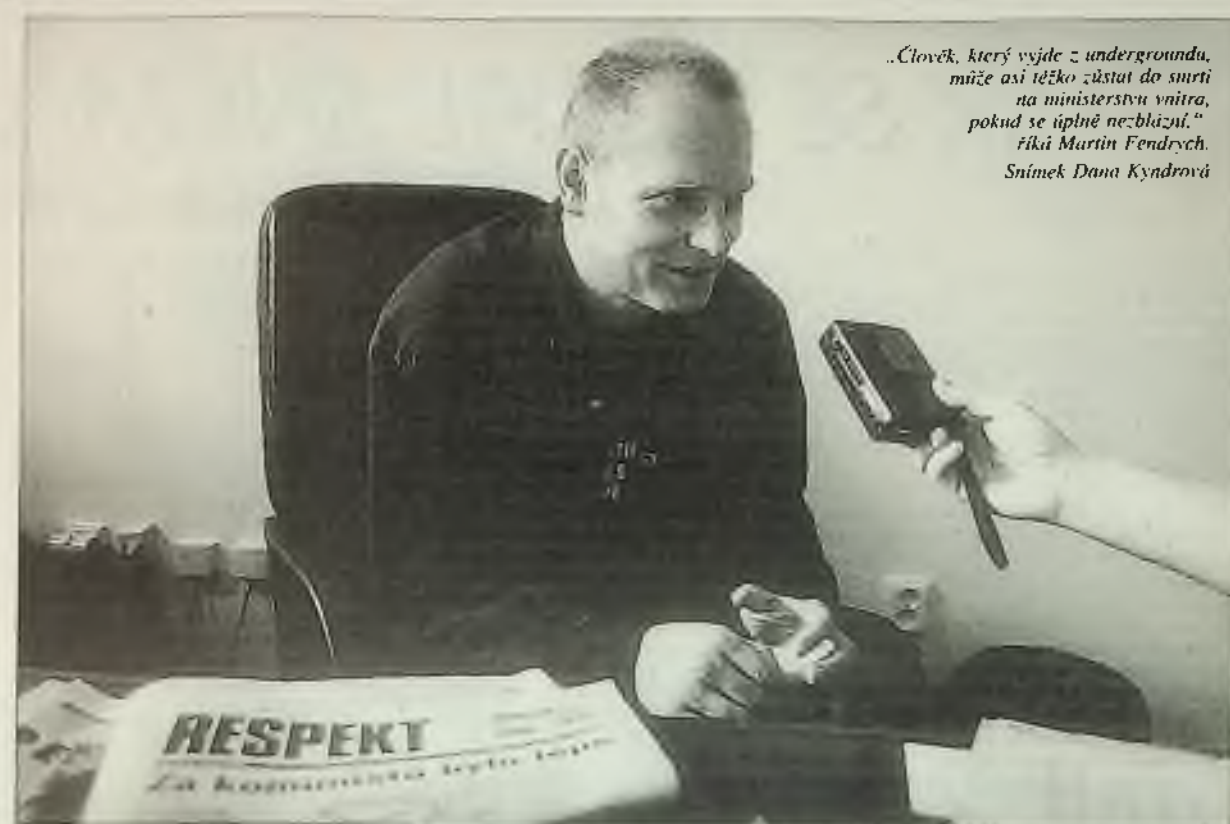
U samotných demonstrantů chybu nevidíte?

V demokracii je demonstrace výrazem postoje, názoru. Názor demonstrantů při Global Street Party byl značně odlišný od většiny názoru této společnosti. Je to chyba? Těžko. To, co se stalo po demonstraci, určitě chyba byla, ale je to dost nafouknuté: dvoje znojenské okurky a šiška salámu je rabování. Za chybu ale nepovažuji strhnutí Sládkova billboardu.

Z pohledu Evropy je ovšem taková demonstrace hrůza. Můžeme se nadít, že podobných střetů bude čím dál víc?

Pokud jde o policii, prý bude zřízena nějaká speciální jednotka. Doufám, že ne k tomu, aby mlátila lidi. Měli by to být profesionálové, kteří jsou vycvičení a ovládají své emoce. Jako třeba policejní jednotky ve Francii, kde policisté prostě stojí, demonstranti na ně plivají, močí jim na boty a oni se ani nehnu. Ale ve chvíli, kdy demonstranti někoho napadnou nebo začnou rozhýbat věci, tak policie zakročí a snaží se dotýčené jednotlivce eliminovat. Jedna taková jednotka v Praze sice je, ale zřejmě by na třitřicetovou demonstraci nestačila.

Na druhou stranu je zcela legitimní názor, že to, co se v našem státě děje, nemusí být jediná možná cesta. A tento názor nemusí být formulován ryze politicky v nějaké politické straně, ale může být vyjádřen úplně jiným způsobem. Lidé mezi třináctým a dvacátým rokem obvykle nemají zájem vstupovat do politické organizace. Svoje představy o světě vyjadřují jinak – třeba demonstrací. A je proto potřeba slyšet, co říkají, a jestli v něčem také nemají pravdu. Jestli skutečně není normální upozorňovat: „Prosím vás, zastavte ty kouřící

„Člověk, který vyjde z undergroundu, může asi těžko zůstat do smrti na ministerstvu vnitra, pokud se úplně nezblázní.“
říká Martin Fendrych.
Snímek Dana Kyndrová

TADY NEPLIVEJTE, TADY SE NESMĚJTE

fabriky. Temelínky nebo miliony aut, která projíždějí Prahou.“ Většina dětí má alergii, lidi trpí infarkty atd. Je to úplně oprávněná obava z toho, jak to tady bude vypadat za deset či dvacet let. Být politikem či představitelem města, snažil bych se tyto lidi slyšet, mluvit s nimi a měnit danou situaci.

Sociologové upozorňují na určitou „skupinu mladých lidí, kteří uvažují úplně jinak než většinová společnost“. Jakou váhu ale vůbec má jejich hlas?

Myslím, že každá společnost nezbytně potřebuje lidi uvažující jinak než většina. Bez nich by byla společnost stádem, které se někdy řítí, ale vůbec nevím kam. Právě jednotlivci je vždycky tím, kdo má vlastní myšlení a kdo mění situaci. K lepšímu nebo k horšímu.

V naší společnosti jsou různá pnutí – sociální, politická, ekonomická atd. Napětí, o kterém se bavíme, je napětím mladého ducha, který člověka žene do života a nutí ho vymezit se vůči okolní společnosti. A to by tady mělo zůstat. Tihle lidé by měli slyšet také nějakou odezvu, která je zbaví frustrace. Že nekríčí jen do zdi, že se s nimi někdo začíná bavit.

Nehrozi zde určitý generační střet?
Nejsem prorok, ale je fakt, že se u nás střetávají dvě úplně odlišné vychované generace.

Za bolševika jsme měli poměrně jednoduchou pozici, protože rozlišovat mezi dobrým a zlým bylo pro člověka, který o to měl zájem, poměrně snadné. Dnes nastupuje generace, která už začala vědomě a dospěle uvažovat ve svobodné, liberální společnosti, kde jí nikdo nevnučuje, co si má myslet, ale kde se střetává s obrovskou mírou kritiky – jak doma, tak v médiích. Od těchto lidí bude pak pochopitelně přicházet daleko tvrdší atak na establishment a na společenské normy jako je morálka.

Na druhé straně jsme tady my, poznamenaní životem v komunismu, kde jsme se museli rozhodovat, jestli něco čekáme či nečekáme, protože na tom záviselo, zda budeme nebo nebudeme svobodní ve svém světě. A tyto totalitní prvky stále setrvačně neseme „na zádech“ a myslíme si, že čím víc sehneme společnost, tím větší záruka svobody.

Od většinové populace je tady ovšem určitá společenská poptávka. Kdyby nebyla, politici a možná i policie by se při zmíněném zásahu chovali jinak.

Určitě. Jak jsem už řekl, žili jsme léta v nesvobodné společnosti a byli zvyklí mít na všechno nějaký rámeček, předpis či tabulku: tady neplivejte, tady se nesmějte, tady nefotíte, tady nesmíte říkat, co si myslíte atd. A dnes

nám to chybí, hmatáme do prázdna. Člověk je z toho dezorientován a potřebuje tyto „jistoty“ získat zase zpátky. To je v posttotalitních společnostech docela běžný jev. A politikové jen reagují na touhu lidí, aby se na svět dostávalo co nejvíce pravidel a aby lidé nemuseli přemýšlet a orientovat se v tom sami.

Vidíte z toho nějakou cestu ven?

To je těžká otázka. Myslím, že tyto věci – jak říkal na vnitru jeden bývalý příslušník Státní bezpečnosti – „mají tendenci se řešit samy“. Mladší generace bude mít ve společnosti čím dál větší prostor a slovo. Myslím, že situace se bude vyvíjet podobně jako v Americe či v západní Evropě 60. a 70. let. Téměř s jistotou se dá tvrdit, že budou posunuty hranice morálky a společenských pravidel. To, co je dnes amorální, možná už za deset let amorální nebude. Ale neztím budou mít lidé od oboukřídle rozbité hlavy a možná budou i lacinější při výsleších. Změna, pokud má být k lepšímu, vždycky něco stojí.

Jde opravdu o posun morálních norem, nebo spíš o změnu jejich vnímání a změnu společenských konvencí?

Morálka je proměnná. Je to společenská smlouva. Dnes se v Praze rozvádí polovina manželství a nikdo to nepovažuje za nemorální. Ale nemorální je být třeba hodně otevřený.

Nejde o relativizaci hodnot, na kterých stojí evropská civilizace?

Evropská civilizace stojí na dvou pilířích: na křesťanství (čím dál méně, u nás v Čechách skoro vůbec) a na spotřebě. Na tom, že roste spotřeba, že máme právo mít se pořád lépe, jak by řekl Václav Bělohradský, máme „právo na růst“. Ale ten růst, spotřeba, nás zabíjí. Máme-li přežít, musí nám ti mladí ZAKÁZAT chytit tolik. Snad na to budou dost silní a odvážní.

Připravili Jan Oulík a Jan Paulas

Martin Fendrych (1957) v letech 1990-1992 pracoval jako tiskový mluvčí ministerstva vnitra ČR. Od srpna 1992 do listopadu 1997 byl náměstkem ministra vnitra ČR. Od letošního března je šéfredaktorem týdeníku Respekt. V nakladatelství Torst právě vychází jeho deníková kniha „Jako pták na drátě“.

Redakční poznámka:

Ne všechny texty, které v Perspektivách uveřejňujeme, se shodují doslova a do písmene se stanoviskem redakce. Některé čtenářův si to invokují, jini nikoli. Tím druhým to připomínáme právě u příležitosti interview s Martinem Fendrychem. Např. jeho pohled na morálku je ryze sociologický. Tešíme se na vaše případné ohlasy.

Bohatší o své ochuzení, aneb: o vykrádání kostelů

Vždycky, když se doslechnu o vykradení dalšího kostela, mám stejný pocit: překvapí mě, že mi to ani tak moc nevádí. Dlouho jsem si s tím nevěděly rady, nutil se do spravedlivého rozhořčování na adresu těch barbarů, kteří znesvěcovateli posvátných prostor, ale pak až došel dech, jako když utne. Vždycky jednoduše. Pak jsem zaslechl ticho. A v tom tichu jemný nevtrlivý hlas:

„Když vám vykradli úplně všechno, to hlavně vám nevezmou a vzít nikdy nemohou. Co vám vlastně berou? Obrazy, plastiky, předměty, nakonzervované nebo červotočem prožrané zvčnění víry vašich předků z dob, kdy mezi nebem a zemí byla někdy tak velká propast, že se do ní vešlo veškeré umění celého světa a všech dob. Všimněte si: čím větší rozkmit umění a toho, co na něm cizopasí, tím ztracenější je můj obraz ve vás, v mé církvi. Čím víc vybarvujete své kulisy, tím blbější je má tvář ve vašich duších. Čím víc vrháte v tvářím zánecí hmotu k nebesům, tím více se od vás nebesa vzdalují.“

Nežádám, abyste vynášeli umělecká díla na náměstí a tam je pálili na hranicích, nechci, abyste strhali výzdobu chrámů a změnili je v pusté morný, kde se hlas strašidelně rozléhá a duše tuhaou ztrátou radosti z odrazu krásy Stvoření. Chci jen, abyste nezapomínali, že můj nejmilejší sloh je tento: Když se modlíš, vejdi do svého pokojíku, zavři za sebou a modli se k svému Otci, který zůstává skryt, a tvůj Otec, který vidí, co je skryté, ti odpálí.

Jako nebudete nikdy vyslyšeni pro množství slov, nebudete nikdy Bohu blíž pro množství předmětů, které nastavíte a rozvšete kolem sebe.

Proto se nebojte ztrát pokladů, které žere mol a kazí rez, zloději vykopávají a kradou. Ohklopte se poklady, které není mol ani rez a zloději je nemohou vykopat a kradst, protože jsou neviditelné. Budete-li toto věrně činit, ostatní vám bude přidáno, i umění a krásné věci. Vždycky budou mezi vámi ti, kdo ohrdli dar tvorby. Nebojte se tedy! Břečtan pňoucí se kolem stromu je krásný, ale nesmí ho být příliš, mohl by zadusit život stromu. Co s ozdobenou mrtvolou? Ani důrazu na umění, ani strachu ze ztrát nesmí být příliš, mohlo by to zadusit to podstatné. Nezaložil jsem církev – sběratelku umění. Má církev je Život.“

Ztráta úcty k posvátným předmětům mrzí, jsou však ztráty méně viditelné, ale mnohem horší, byť by se jejich důsledky zatím neprojevovaly. Víme, že Kristova církev prožívala krušnější časy. Přijmeme ty dnešní i s tím plněním kostelu jako symbol a znamení, jako symbol zjednodušení života křesťanů a jako znamení jejich oprošťování se od nepodstatného. Co jiného nám ostatně zbývá? Je to paradoxní: to, co nás prvoplánově tolik popuzuje, nám může být ku prospěchu.

A tak, zatímco pod otylým pozdně barokním andělkem z našeho kostela, který měl nevýsložitelnou historickou hodnotu, sedí zohabílek a epe se fanýží a ústřecím, my – chudší o dřevěného anděla a bohatší o své ochuzení – kráčíme odlehčenější k nebeskému Jeruzalému. Ta představa mi dává chuť žít.

Blažej Juřena

Autor je výtvarník

JAK SE DĚLAL SNĚM V NDR

O míšeňské diecézní synodě

Probíráám se svými poznámkami starými bezmála třicet let. Tehdy jsem se nadchl myšlenkou, že to, co se dělo v Drážďanech v roce 1969 a později, by se snad mohlo v souvislosti s oslavou 1000. výročí pražského biskupství uskutečnit i u nás. V době postupující normalizace to však bylo nerealné: synody by se s podporou ministerstva kultury jistě zmocnilo *Pacem in terris* atd. Dočkali jsme se tedy až nyní.

První kontakty

V době Pražského jara jsem opakovaně navštívil Drážďany a spřátelil se tam s řadou aktivních křesťanů. Ti mi zprostředkovali pozvání na druhé i další zasedání diecézní synody. Konalo se ve známé drážďanské Hofkirche, spolukatedrále míšeňské diecéze. U nás už začínala normalizace, proto jsem byl jen neoficiálním hostem.

Vzpomínám na srdečné přijetí biskupem Spülbeckem v sále evangelické Christus-Kirche, kde zasedání synody začínalo přátelským posezením synodálů, pozorovatelů z nekatolických církví i hostů odjinud. To, že se společenský večer konal v evangelické farnosti, bylo pro mě trochu nezvyklé. Druhý den jsem pak měl možnost nadechnout se synodální atmosféry, nikoli nepodobné ovzduší koncilu, který jsme krátce předtím se zájmem sledovali, pokud bylo možno.

Příprava

Protože sněmování už bylo v plném proudu, chvíli mi trvalo, než jsem se mohl orientovat. Velmi mi pomohl nyníšský erfurtský světec biskup Koch, vedle něhož jsem seděl u stolu hostů. – Vlastním synodálním zasedáním předcházela dvou- až tříletá příprava: sběr a třídění námětů, zaslání sekretariátu po předcházející výzvě biskupa Spülbecka všem katolickým diecézím. Přišlo jich několik tisíc.

Sekretariát je utřídil a předal 16 tematicky zaměřeným odborným

Za řečnickým pultem biskup Spülbeck

Snímek Siegfried Adler

komisím: liturgické, hudební, evangelizační, pastorální, charitativní, komisi pro problematiku kléru a jeho výchovy, pro laiky, pro církevní stavby a umění, pro záležitosti Lužických Srbů aj. Komise podněty prostudovaly a doporučily, které z nich se mají projednat na synodě a jak by vůbec měly vypadat tematické okruhy jednotlivých schémat, které budou synodě předloženy.

V druhé etapě přípravy se už konkrétně vypracovávala tato schémata. Mělo jich být osm. Pro každé schéma se vytvořilo pracovní společenství ze zástupců jednotlivých odborných komisí i z dalších biskupem

přizvaných členů. – O rozsahu přípravy svědčí např. to, že pastorální schéma mělo v konečné podobě 22 stran, zatímco jeho podkladem bylo na 300 stran textů odborných komisí.

Než bylo nějaké schéma předloženo synodě, zvolilo příslušné pracovní společenství ze svého středu tzv. relátora. Jeho úkolem bylo připravit a na zasedání synody přednést úvodní zprávu (relatio), tj. zdůvodnit vznik a znění schématu. – K některým schématům bylo vyžádáno i dobrozdání některého z teologů (např. K. Rahnera a J. Ratzingera), neboť proti těmto textům se ozývaly námitky, ba útoky z mimosynodálních kruhů.

Vlastní zasedání

Po takto náročné přípravě začalo projednávání předlohy (schématu) v generální debatě (prvním čtení) synodálního pléna. To se skládalo ze 149 synodálů (77 kněží, 9 řeholních sester a 63 laiků), stopadesátým byl biskup. Ten ale po celou dobu do jednání nezasahoval, aby nenarušil svobodu vyjadřování.

Většina synodálů byla zvolena na děkanátních shromážděních volitelů, delegovaných farními společenstvími. Zasedání pak řídili čtyři prezidenti (dva kněží, dva laici), jeden jmenovaný biskupem a tři zvolení synodou. Na jejich schopnostech, obratnosti, mnohdy i humoru, závisel hladký chod jednání, zvláště v krizových momentech.

V generální debatě se projednávaly zásadní připomínky k předloženému textu. Pracovní společenství je vždy zpracovalo a předalo synodálům, aby je v mezidobě mezi zasedáními prostudovali (zasedalo se dvakrát do roka). Ti pak písemně formulovali své pozměňovací návrhy a zaslali je vedení synody. Byla to důkladná práce. Např. schéma o radách mělo osm stran a připomínky vydaly na sedesát.

Původní text schématu se všemi pozměňovacími návrhy se stal podkladem pro speciální debatu (druhé čtení). Každý měl k dispozici předlohu, kde byl původní text (s číslem

řádky, o kterou se jedná), navrhované změny, případně kompromisní text. Podle jednacího řádu měl každý synodál právo v pětinútovém vystoupení zdůvodnit svůj pozměňovací návrh.

Čas ubíhal, nastávaly i problémy, např. jednou během celého dopoledne se projednálo jen devět řádek. Když jednání takto vážlo, byly důležité přestávky: synodálové se pak v bufetu u šálku kávy snažili o sblížení stanovisek. Někteří své návrhy stáhli, příp. přistoupili na kompromisní text. Byli-li kvalifikovanou většinou přijat původní či kompromisní text, o dalších návrzích se už nehlasovalo.

Přerušení synody

Po třetím plenárním zasedání náhle zemřel biskup Otto Spülbeck. Práce synody tím byla na 15 měsíců přerušena. Smrtí biskupa totiž zanikla a bylo jen na jeho nástupci, zda ji znovu svolá. Než byl jmenován biskup Schaffran, uplynul nějaký čas. Pak už se muselo spěchat, protože na obzoru bylo šest dekretů NDR. Na dvou podzimních zasedáních 1971 se rychle projednala zbylá schémata, z nichž se vyhlásily pouze hlavní teze.

Výsledky

Biskup Schaffran ukončil synodu v neděli 24. října 1971. Ta vykonala pozoruhodné dílo. Výsledkem její pětileté činnosti bylo šest dekretů:

1. O cílech a úkolech obnovy míšeňského biskupství. Dekret o 5 kapitolách hovořil o současné situaci diecéze, o životě v diaspoře a v rychle se měnícím světě, na což je třeba odpovědět postojem služby všem v duchu koncilu, a tak uskutěčňovat Boží dílo v naší době. Na projevy nesouhlasu v přípravné fázi tehdy reagoval kardinál Ratzinger slovy: „Musím přiznat, že je mi ztěžko pochopit útoky proti 1. dekretu míšeňské synody. Považuji tento text za velmi pečlivou, biblicky čistě fundovanou a dogmaticky obezřelou aplikaci koncilního pohledu na církev v konkrétní situaci jednoho biskupství.“

2. Řád pro rady. Nutnost partnerské spolupovědnosti v duchu bratrství je vyjádřena zřizováním a činností rad na úrovni farností, děkanátů a diecéze.

3. O pastorální službě. Byl to jeden z hlavních dekretů synody, směrnice praktické pastorace. Zdůrazňuje její misijní, ekumenické a partnerské zaměření.

4. Směrnice pro různé služby v diecézi. Tento dekret hovořil o jednotlivých službách, již existujících i těch, které bude dobré zavést.

5. Směrnice pro správu diecéze. Ta obsahuje podněty a závěry ke strukturálnímu a personálnímu otázkám farností, děkanátů a biskupství. Hovoří o praxi řízení a hospodaření a přináší náměty pro diecézní právo.

6. Směrnice pro církevní stavby. Jsou to zásady a náměty pro vytváření prostorů shromažďování Božího lidu, např. farností při bohoslužbách, při mimoliturgických setkáních, různých skupin, dětí, mládeže, dospělých při různých společných akcích.

Inspirace

Míšeňská synoda byla jednou z prvních po II. Vaticanu a vycházela z jeho závěrů. Pohybovala se na neznámé půdě a mnoho věcí musela vynalézat. I s odstupem třiceti let nám může být příkladem. Nyní se i my vydáváme synodální cestou. Bylo by škoda míšeňských i jiných zkušeností nevyužít a vynalézat to, co by stačilo jen aplikovat.

Duch Boží vane, kam chce a jak chce. Proto bychom se mu měli svěřit a pod jeho vedením vybudovat takové synodální dílo, které by inspirovalo křesťany naší generace i těch dalších k radikální obnově církve a křesťanství ve všech našich diecézích, abychom dokázali oslovit nejen ty, kdo své křesťanství žijí, ale i ty, kdo jsou vzdáleni.

Zdeněk Cikler

Autor je spolupracovníkem časopisu Setkání. V době „pražského jara“ byl redaktorem Katolických novin.

Drážďanská Hofkirche

Snímek Siegfried Adler

BUDE MÍT ZLÍN NEJVĚTŠÍ STŘEDISKO MLÁDEŽE V ČR?

V euforii počátku devadesátých let si čeští katolíci dalekosáhlé představovali budoucí směřování církve. Její představitelé je vyzývali, aby nezůstávali uzavřeni sami do sebe, ale stali se vlivnou součástí společnosti. Rýsovaly se velkorysé projekty návratu českého národa ke křesťanství. Jan Pavel II. při své první návštěvě v dubnu 1990 posvětil základní kameny pro stavbu nových kostelů. Jeden z nich pocházel ze zlínské farnosti.

V dalších letech u nás vyrostly nové chrámy a stavby, které slouží nejrušnějším církevním aktivitám. Křesťanskou zemi jsme se však nestali. Původní plány a naděje vystřídalo rozčarování, vystřízlivění, kdy se ukázalo, že čeští katolíci měli někdy příliš velké oči. Noční můrou se stalo několik velkých projektů, do nichž se investovaly značné sumy, ale nyní nemáme na jejich dokončení.

Jeden kostel nestačí

Myšlenka postavit ve Zlíně nový kostel není nová, objevila se už za první republiky. Tehdy přibýlo obyvatel města a jediný kostel, zasvěcený sv. Filipovi a Jakubovi, už nestačil. Existoval i konkrétní návrh nového kostela, který měl stát v městské čtvrti Dily, autorem byl architekt Plecník. Po válce tuto snahu zmařil únorový převrat 1948. Znovu ožila po pádu komunistického režimu.

Stavbu nového kostela si vzali za svou salesiáni. Přišli do Zlína v únoru 1990 i s plánem střediska mládeže. Už na jaře téhož roku jednali s městským zastupitelstvem, které na podzim vydalo pokyn k přípravě architektonické soutěže. Proběhla na přelomu let 1991/92. Na doporučení Salesiánské inspekce byl vybrán návrh ing. arch. Tomeška, který se umístil na třetím místě.

Zlínské zastupitelstvo v čele s ing. Jaromírem Schneiderem (KDU-ČSL) si v květnu 1993 vyžádalo podklady pro postup výstavby střediska mládeže a rozhodlo, že pozemky farnosti daruje (místo původně zamýšleného prodeje za symbolickou cenu). Stalo se tak o rok později, před koncem volebního období.

Plán díla

Farní časopis ZF 12/94 uveřejnil plán výstavby, rozdělený do čtyř etap. V první se počítalo s vybudováním klubovny a s terénními úpravami pro rekreační sporty. Tehdejší odhad nákladů – 4 mil. Kč. Začít se mělo na jaře 1995. Druhou etapou měla být výstavba kostela, fary a provozních budov střediska mládeže. Odhad nákladů – 70 mil. Kč. Zbylé dvě etapy měly proběhnout v období 1995–2005; zahrnují sportovní halu, hřiště, ubytovací a výchovné prostory, kuchyň s jídelnou a zbylé terénní úpravy.

V následujících třech letech však farní časopis uváděl hlavní důvody, proč výstavba nebyla zahájena. Farníci si zvykli, že se jednou do roka dovědí, kolik se na stavbu vybral, ale nikoho příliš nezajímalo, kdy se začne stavět. Nepomohlo ani to, že KDU-ČSL měla v Městském zastupitelstvu několik členů, z nichž někteří byli i ve farní radě. Proto zaznívá, že nepřekonatelnou těžkostí bylo vydání stavebního povolení. Člen Městské a současně i farní rady František Chvatík nám sdělil, že vina je jak na straně města, tj. v prutazích, tak i na straně farnosti. „Farnost nebyla schopná vždy předložit doklady pro zahájení jednání, a když

Letos v dubnu se zlínská farnost dozvěděla z ohlášek, že byla „v tichosti“ zahájena výstavba střediska mládeže a nového kostela. Na tuto radostnou zprávu ale museli čekat téměř osm let. Je to nepochybně velmi ambiciózní dílo. Pokud by totiž mělo mít původně zamýšlenou velikost, nemělo by u nás soupeře. K tomu však farnost potřebuje sehnat peněžní částku, která přesahuje 100 milionů korun.

je předložila, tak neodpovídaly původní studií.“ Je-li tomu tak, napadá nás otázka: Kdo jiný než zástupci v Městské radě, kteří jsou zároveň členy rady farní, by měl vědět, jakou dokumentaci je třeba předložit?

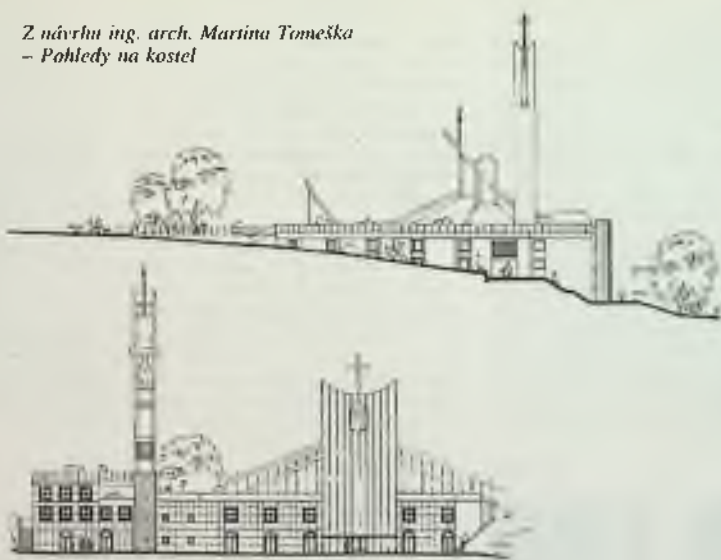
V čem je problém?

Ospalé poměry ve zlínské farnosti narušil dopis jistého „bratra Josefa“, jak se anonymní pisatel podepsal. Byl adresován zlínskému faráři Janu Žaludovi, členům farní rady, olomouckému arcibiskupovi Janu Graubnerovi a salesiánskému inspektorovi. Pisatel si dal práci a vyhledal ve farních zpravodajích veškeré informace o středisku mládeže, přičemž poukázal na fakt, že původním záměrem bylo stavět kostel. Zároveň zdůraznil neúnosnost výše nákladů a položil několik otázek, které zůstávají nezodpovězeny.

Nato bylo svoláno na 20. dubna 1997 setkání farnosti, které inicioval farář P. Jan Žaluda a ing. Libor Galatík. Měla být projednána celková koncepce střediska mládeže. P. Jan Žaluda vysvětlil, proč stavět ve zmíněném pořadí a zdůraznil, že salesiáni s financováním stavby nepočítají. To je záležitost farnosti.

V diskusi vystoupili dva farníci s návrhem, aby farnost odstoupila od první etapy a začala výstavbou kostela a střediska mládeže ve zmenšeném rozsahu. Navrhli, aby náklady nepřesáhly sumu třiceti milionů.

Z návrhu ing. arch. Martina Tomeška – Pohledy na kostel

Proti návrhu vystoupila značná část přítomných. Jejich argumenty byly spíše emotivní než věcné. Kritikům byla vyčítána malověrnost a nedůvěra v Boží pomoc. Farníci zavzpomínali na příklady světu, např. Dona Boska, který se pouštěl do velkých církevních staveb, třebaže měl obvykle velmi hluboko do kapsy.

Mnozí zřejmě zapomínají, že dnešní situace je odlišná od té v Itálii koncem 19. století. Většina majetných lidí tam byli věřící; financováním církevních staveb si zvyšovali prestiž. Dnešní podnikatelé se zviditelňují raději sponzorováním sportu apod., jako např. zlínská firma Barum, která sponzoruje místní hokejový klub. – V současnosti se zlínská kněží snaží v ohláškách oslovit křesťanské podnikatele, aby podle svých možností přispěli na realizaci stře-

Ukázka návrhu ing. arch. Martina Tomeška – Perspektiva interiéru

diska a kostela. Nalok to bude účinné, to se uvidí.

Budme velkorysí?

Vyjádřil se i obhájce původního záměru, bývalý zlínský primátor, někdejší ministr a zlínský farní ing. Jaroslav Schneider. Prohlásil, že „kostel je jen obestavěný vzduch“. Domnívá se, že velikost kostela nemá na výši nákladů podstatný

Dohrá náhoda panovala zvláště po výroku slovočického faráře P. Josefa Pekárka SDB, který tvrdil, že v případě potřeby peníze zajistí. Důležité je prý začít stavět a neohlížet se na to, zda celkové náklady budou sedět či sto milionů.

Jednou budem dál...

Přes to všechno nás napadá několik otázek. – Bylo řečeno, že výstavba kostela a střediska je ryze farní záležitostí. Proč tedy salesiánská inspekce v r. 1992 intervenovala, aby byl vybrán návrh ing. arch. Tomeška, který získal v soutěži až třetí místo?

Při každém důležitém rozhodnutí má ve farnosti poslední slovo farář. Chápeme, že do všech záležitostí nemohou mluvit laici. Domníváme se ale, že v případě, jakým je realizace takto ambiciózního díla, by měla být odpovědnost za rozhodování přenesena i na pastorační a ekonomickou radu. Ta je však pouhým poradním orgánem faráře. Proto nás napadá: K čemu je taková rada? Co když v průběhu realizace dlouhodobého projektu jeden farář odejde a přijde jiný, který má na věc zcela jiný názor?

Co když po čase dojdou farnosti síly i finanční prostředky a celá stavba zůstane rozestavěna? Pro zlínské farníky by se toto dílo mohlo stát tím, čím je pro Českou republiku Temelín.

Jak bude finančně zabezpečen chod takového komplexu, budou-li i náklady na jeho provoz na bedrech farnosti?

Tak nebo tak, letos v dubnu se na zlínském sídlišti začalo stavět. Proto nám nezbyvá než spolu s P. Janem Žaludou věřit ve zdar Božího díla na Jižních Svazích.

Ondřej Mikulášek,
Štěpán Plaček
studenti FF MU (Brno)
a VOŠ publicistiky (Praha)

ANKETA

Co očekávám od plenárního sněmu

Má očekávání jsou již částečně ovlivněna předchozími příspěvky do této ankety i řadou názorů, s nimiž jsem se setkal. Píši hlavně proto, že mi většina z nich „nemluví z duše“. Nesouhlasím s nářkem, že sněm nemůže přispět k řešení „velkých“ témat jako celibát nebo svěcení žen. Snad nejsem příliš provinční, když vidím „menší“ témata jako pro nás podstatně naléhavější. Stejně tak nesouhlasím s názorem, který volá po pronikavé analýze. Nejsme povolání, abychom Kristovo tělo léčili, a už vůbec ne, abychom ho „diagnostikovali“ – jsme povolání k tomu, abychom Kristovo tělo žili.

Zdá se mi jako velmi šťastná myšlenka, že sněm má mít pastorační charakter. Je to asi to nejpotřebnější pro naši současnou situaci. Místo církve v menší se společnosti bude stále zřetelnější takové, jaké zkušenosti s činností církve bude vnější společnost mít. Zkušenosti z toho, jak se církve prezentuje, jak kultivovaně prosazuje své cíle a zájmy, jak účinně pomáhá řešit sociální, zdravotní a vzdělávací problémy celé společnosti. Tento vnější pohled na církve je ve skutečnosti pohledem na pastorační činnost církve, protože je pohledem na chování, vztahy a odhodlanost lidí, kteří jako církve na různých úrovních vystupují. A právě chování a vztahy věřících, ale zprostředkované i odhodlanost jsou výsledkem pastorační práce. Alespoň do té míry, že úspěšná pastorační činnost je výsledkem je duchovní pokrok člověka, indikuje i značný pokrok v kvalitě a angažovanosti života.

Aby byla pastorační činnost úspěšnější, je třeba najít lepší organizační formy (počítaje reformou farního systému a konče třeba statutem farních rad), lepší pastorační metody (které počítají s promyšleným zapojením laiků) i lepší metody vzdělávání, komunikace a finančního zabezpečení (včetně aktivnější účasti všech věřících katolíků). Nezbytná se mi jeví i určitá pastorační specializace – třeba na oblast pastorační rodin, mládeže, na pastorační činnost ve vězeňství, armádě nebo zdravotnictví. Přitom specializace v nynější době asi nebude stát na specializaci osob, zvláště ne duchovních, ale spíše na účasti odborníků ve specializovaném týmu.

Všechny tyto věci se jen obtížně přejímají ze zahraničí. Na druhé straně je třeba zahraniční zkušenosti dobře znát. Naše zeměpisná poloha mezi Rakouskem a Polskem představuje nejen dilema volby mezi dvěma značně odlišnými přístupy, ale i dvojnásobek vzorů a zkušeností. Nemůžeme se přemísťovat ani zeměpisně, ani myšlením, ale naukap musíme dobře zaplnit a využít náš vlastní duchovní prostor. Tvůrčí kapacity, které by mohl všeobecný sněm vytvořit, by mohly být přiměřené velikosti tohoto úkolu. Očekávám, že sněm misijní církve přinese tak zásadní reformu pastorační práce, jakou byla liturgická reforma bohoslužebné práce obecné církve.

Josef Zeman
Autor je ředitelem Národního centra pro rodinu (Brno)

KULTURA,
UMĚNÍ,
RECENZEDalší díl
Shakespeara

William Shakespeare: *OTHELLO*. Překlad Martin Hilský; inscenační úprava Johana Kudláčková a Ivan Rajmont; režie Ivan Rajmont. Premiéra 22. a 23. ledna 1998 ve Starovském divadle v Praze.

Národní divadlo pokračuje ve shakespeareovské tradici v neposlední řadě díky profesorovi Martinu Hilskému. Když na scéně zazní jazyk a poetika konce devadesátých let, je jisté, že se nám Shakespeare srozumitelněji přiblížuje. Vždyť, jak známo, překlad je vždycky interpretace svého druhu. Jde o schopnost niterného výkladu. Divák si pochutná na metaforách, příměrech, které přitom cití Shake-

speara a jeho obraznost i citovost. Vyjádření se soustřeďuje na klíč a kód své doby. Vnímáme určité lidské postoje, intriky, zlé činy, naivitu, vzburou fantazii, kruté zraňování touhou po lásce.

Inscenátoři se pokusili oslovit lidi dvacátého století, a to nikoliv pouze vnějšíkovou aktualizací, usilovali důsledně o to, aby se šlo po vnitřním významu textu.

Realizační tým dokázal v shakespeareovském textu objevit různá morální stanoviska a varietu osobních postojů. Spoluprožíváme vývojové zvraty a růst poznávání u jednotlivých postav. Vnímáme to nesmírně současně. Vojenské kostýmy použité v inscenaci zasazují postavy do našeho století. Desdemona na Kypru v kalhotkách možná překvapí.

Jago Oldřicha Kaisera si jako Pilát umývá ruce; to je jeden z nejintenzivnějších okamžiků. Othello je člověk obrovské síly, přivábí jemnou ženu. Ale i když je silný a dobrý vojevůdce, je také citově zranitelný. Je křehký jako malé dítě. Sám je čestný a statečný a stává se bezbranným tam, kdy se setkává se zlem a záľudností. Není intrikán, hledá pravdu, ale je příliš ponořen do svých představ o Desdemone (Zuzana Stivínová), poslušné a milující ženě, která mu důvěřuje a přijímá ho až do krajnosti, chápe a odpouští. Othello pokřivil své zrcadlo, sešel z cesty. Nakonec podlehně své zranitelnosti. Zdá se, že se jeho psychika rozlomila, podlehl duševní chorobě. Jago je také žárlivec. Trpí. Jeho žárlivost je navíc prostoupena jedem závisť. Je pronásledován žá-

livostí ohledně své ženy. Přemýšlí o tom, kdo všechno jí imponuje a kdo ji měl. Žárlí na hezčí a lépe postavené muže. Na Othella i na Cassia Ondřeje Pavelky. Nejvíce mu ale leží v žaludku Othello se svými vojenskými úspěchy. Raději by se viděl na jeho místě i v Des-

Othello a Desdemona na rytině Francise Haymana

demonině náruči. Když to nemůže mít sám, proč pod záminkou přátelských rad to druhému neotrávit a posléze nerozhbit na padr? Rasový rozdíl je v podtextu, víc je zdůrazněn věkový rozdíl mezi Othellem a Desdemonou. Othello se domnívá, že se jeho žena zahleděla do mladšího Cassia, jak mu to Jago proradně nadočkal.

Othello hluboce miluje Desdemonu, ale nedokáže se vyrovnat se svým zraněním. Vypovídá o zranitelnosti lidské duše, o hluboké existenciální nouzi a její tragičnosti. On volá k Bohu, ale nedokáže řešení nechat na něm. Nemá poslouchat našeptávače a odporovat Bohu. Othello strhne na sebe to nejpodstatnější: rozhodování o lidském životě a smrti, které mu nepřislouší. To je jeho pád. Zazní však i hluboká struna pokání. Zrazuje lásku a pak přichází pozdní lítost, která se stupňuje do polohy pokání. Othello se nepropadá do nicoty jako Jago, který svévolně rozvrací vztahy a svádí ke zlu a odporu vůči Božím zákonům lásky. Jago nemá svou identitu, parazituje na osudu druhých.

Prof. Hilský připomíná, že Shakespeare se nikdy nesnaží vykládat někomu svět, ale „jeho svět, je realita, je skutečnost“. Dramatik staví proti sobě zrcadla. Herci všech inscenací dramatičnost a spontánnost. Svými výkony nám podávají pomocnou ruku, doprovázejí nás na cestě hledání pravdy. Výklad musíme hledat my diváci sami za sebe.

Olga Nytrková

Malý
PRŮVODCE PO
KŘESŤANSKÉ

IKONOGRAFII

Symbolika
čísel IV

Číslo pět. Symbolika čísla pět hraje určitou úlohu ve Starém zákoně, v Kristových pašijích, v duchovním životě věřících i v tělesném smyslovém bytí člověka. Pět je knih Mojžíšových, které tvořily židovský Zákon (Beda Ctihodný, De Tabern., CC-SL 119A, str. 52, Honorius z Autun, Gemma, PL 172, 547). Na vyobrazeních bolestného Krista se objevuje pět ran, podobně je tomu se stigmaty sv. Františka Serafinského. Číslo pět lze rozložit na 3+2, což podle Honorie z Autun (Expos. Cani., PL 172, 468, Gemma, PL 172, 702) poukazuje na víru v Boží Trojici a na příkaz lásky k Bohu (číslo 3) a k člověku (číslo 2). V pozdním středověku se vyhranilo zobrazování pěti smyslů (zrak, sluch, čich, hmat, chuť). Zrak symbolizoval ořel, uzdravení slepého Ježíšem, zrcadlo či vyhnání z Ráje, sluch kázání sv. Jana Křtitele, chuť nasycení 5000, čich pomazání Krista od Maří Magdalény, hmat kráčení Krista po moři.

Číslo šest. Číslo šest má religiální význam. U Pythagorejců bylo nazýváno numerus perfectus. Ve Starém zákoně je číslo šest poukazem na stvoření světa, neboť šest dní Bůh tvořil (operatio Dei) a sedmý odpočíval. Obecně je také poukazem na „dobré dílo“ člověka. S židovským rituálem očisty souvisí počet šesti džbánů (viz obr.), v nichž Kristus při svatbě v Káni Galilejské (J 2,1-11) proměnil vodu ve víno. V pozdní antice vznikla představa o šesti světových dobách: Adam – Noach – Abraham – David – exil v Babylonu

– Narození Krista, tedy čas naplnění zaslíbení. Na šestý den týdne připadlo spasení člověka Kristovou smrtí na kříži a jeho zmrtvýchvstáním. Beda Ctihodný (Explan. apoc., PL 93, 154) spojuje šestý den ukřižování Krista s rozlomením šesté pečetě v knize Zjevení.

Číslo osm. Kristus osmý den, totiž den po sabatu vstal z mrtvých. Obřezání se mělo dít podle starozákonních předpisů osm dní po narození dítěte. Obřezání těla je podle Bedy Ctihodného (In princip gen., CC-SL 118A, str. 205, str. 237) prefigurací zmrtvýchvstání. Podle Řehoře Velikého (Moral., PL 76, 759) osmička symbolizuje věčný život, sedmička život pozemský. Osmička jako číslo signifikantní pro zmrtvýchvstání zároveň označuje čas milosti – Nový zákon, když sedmička zastupuje Starý zákon. Evangelista Matouš (5,3-10) vyjmenovává osm blahoslavenství: Blaze chudým v duchu, kdo pláčou, ti chudým, hladovějícím a žízňícím po spravedlnosti, milosrdným, čistému srdci, kdo působí pokoj, kdo jsou pronásledováni pro spravedlnost. Souvislost osmičky, zmrtvýchvstání a blahoslavenství vidí Honorius z Autun (Hexam., PL 172, 259, Expos. psalm., PL 194, 677). Podle Bedy Ctihodného (Expl. apoc., PL 93, 201) osmička označuje aktivní život, když se nachází pod devítkou, poukazuje na devět kůrů andělských, jež jsou zosobněním kontemplativního života. Osm stupňů chránových (Ez 40,31-37) vykládá Beda Ctihodný (In 2 Petr., PL 93, 71) jako osm ctností uvedených v druhém listě Petrovi (1,5-7): Víra (fides), ctnost (virtus), poznání (scientia), zdrženlivost (abstinentia), trpělivost (patientia), zbožnost (pietas), bratrská náklonnost (fraternitas), láska (caritas).

Jan Royt

VLÍDNÉ SETKÁNÍ

VLÍDNÉ SETKÁNÍ (Vzájemná korespondence Otakara Březiny a Sigismunda Boušky). K vydání připravili Miroslav Červenka a Petr Holman. Votobia, Olomouc 1997.

Poslední dobou, patrně z potřeby osvěžit, obnovit naši historickou paměť, stoupá počet textů z pomoci literatury a faktografie: pamětí, deníků, souborů korespondence atd. – Mezi nejzajímavější z těch posledně jmenovaných patří v loňském roce vydaná korespondence Otakara Březiny a Sigismunda Boušky. Můžeme tak sledovat peripetie vztahu mezi vrcholným poetou českého symbolismu a jednou z umělecky (a významem své kritiky a překladů) nejzajímavějších osobností katolické moderny.

Ovšem, katolická moderna... Už v roce 1992 Zuzana Pokorná a Iva Janáková pro Českou expedici editovaly dopisy Sigismunda Boušky Františku Bílkovi; nověji vychází v třebešském nakladatelství Arca JiMfa soubor korespondence pod zavádějícím názvem Katolická moderna (komentované S. Bartůškem) a v brněnském Hostu kniha Přátelství básníků, mapující vztah K. Dostál-Lutinova k O. Březinovi a J. Zeyerovi.

Od Bartůškovy láskyplné, ničemné notné amatérské ediční péče se Vlídne setkání zřetelně a příznivě odlišuje: Holman a Červenka nepotřebují skrze druhé upozorňovat na sebe. Stojí skromně v pozadí a odtud stručními a věcnými poznámkami osvětlují vědomosti získané déle trvajícím zájmem o uvedenou problematiku. Dovolil bych si jedinou otázku: Je Przybyszewski proslulý německý dekadent, nebo také německý písnič Polák?

Editoři navíc korespondenci Březina-Bouška velmi přesně charakterizovali: „prohláň rozhovor zhusta podle neměnného schématu: Bouška někoho nebo něco odmítá, odsuzuje, staví do nepříznivého světla (...). Březina obhajuje vlastní i cizí individualitu, snaží se předmět Bouškov a hnevu zhodnotit tak, že ho reinterpretuje na obecnější, a tedy i přijatelnější rovině a poukazuje k perspektivám jeho vývoje.“

Zdá se, že ve vzájemném vztahu zůstává více suverénním a ve svých formulacích umělcem právě O. Březina. Také celá řada jeho formulací použitých v dopisech se objevila posléze i v textech básnických. Březina umí při vši vřelosti vztahu zachovávat zdrženlivost, která brání jakékoliv jeho „užitkovosti“, tj. vyžadování či poskytování služeb.

Bouška stojí spíše uvnitř dobových sporů (Březina nad nimi). Patrně velmi bolestně nese Březinův úpadek zájmu o korespondenci – svědectví to upadající intenzity vzájemného vztahu. Přesto zejména v poslední fázi dopisování dochází z jeho strany k nepřátelským výpadům vůči sektě českostavenských (k níž „odpadl“ také společný přítel F. Bílek), v mar-

ně touze nalézt v Březinovi společníka ve svém hněvu, nebo k velmi naléhavé a poněkud ponižené prosbě o pomoc (již se dokonce dovolává ze strany ideových odpůrců), má-li být odvolán z místa: „V nejvyšší nouzi prosím Vás o pomoc! Dopíšte ihned (...) panu prezidentu Masarykovi, aby se mne ujal, a též pár řádek dr. Řhovi v Kabin. Kanceláři prezidentské, jenž už o všem ví. Přimluve se za mne! Drahý, Milovaný! Sedněte a pište! Vaše

Rudolf Kremlíčka: Otokar Březina

jméno moc znamená. U Tatíčka se přimluví. To pomůže.“

Nekritizujeme ale příliš, sami jsme se v podobné situaci neocitli... Navíc: výrazná postava někdejší katolické moderny by si zasloužila spíše zpřítomnění dosud živé části svého díla (včetně překladů, literárních kritik, studií o výtvarném umění i vlastních výtvarných prací).

Bouška přece dokázal být Březinovi (kterého seznámil nejen s řadou cizích autorů, o nichž díky své jazykové erudici věděl, ale také např. s Františkem Bílkem) důstojným a inspirujícím partnerem.

Ještě bych chtěl upozornit na pár zajímavosti. Spolu s editory na velmi „moderní“ Březinovo pojetí „oxefveného díla“. Ideálem jsou mu „čtenáři s duší bohatou vlastním bohatstvím, jímž moje píseň bohatství to ukazuje, do jejich vlastní klenotnice je zavádí, na jejich vlastní cesty jim svítí.“ Na Bouškovu kritičnost, která umí být i míst, ve věcech umění – také hlubokou a nadčasovou: „Ignorantství je dnes mnoho, v každém stavu: nejen mezi učenci, ale i mezi klérem!“

Ivo Harák

Uchvácení mysli „serafického doktora“

Bonaventura z Bagnoregia: Putování mysli do Boha (*Itinerarium mentis in Deum*). Úvodní studie, překlad a poznámky Ctirad Václav Pospíšil, OFM, Krystal, Praha 1997.

Naše dosud chudá překladová literatura z oboru středověké filosofie a teologie roste bohužel jen pomalu. Vedle překladů Lenky Karfíkové vítáme proto s radostí i překlad stěžejního díla duchovního otce protiaristotelových tendencí ve 13. století sv. Bonaventury, *Itinerarium mentis in Deum*, z pera mladého docenta dogmatické teologie na Palackého univerzitě v Olomouci Ctirada V. Pospíšila. Bonaventurův spis vyšel v české verzi pod názvem *Putování mysli k Bohu* sice již v r. 1928 (přeložil jej tehdy františkán Jan E. Urban), tento starší překlad je však již těžko dostupný a – což padá více na váhu – neodpovídá po odborné stránce dnešním požadavkům.

Svatý Bonaventura (1221–1274) vstoupil asi r. 1238 do tehdy nedávno založeného františkánského řádu. Jeho učitelem se zde stal první významný františkánský učenec Alexander z Hales. Bonaventura se záhy stal profesorem pařížské univerzity, kde učil zároveň se svým o několik let mladším generačním souběžcem, svatým Tomášem Akvinským. Na rozdíl od něho byl však po několika letech zvolen generačním představitelem řádu a k vědecké činnosti na univerzitě se již nikdy nevrátil. Za jeho dob pronikala do západní Evropy znalost aristotelismu. Bonaventura správně viděl nepřijatelnost aristotelické filosofie v jejím autentickém smyslu pro potřeby křesťanského světa a byl méně než Tomáš nakloněn jejímu využívání při budování křesťanské teologie. Jeho vlastní bohovědná soustava je silně ovlivněna hlubokou osobní spiritualitou. Bonaventura byl nepochybně fascinující náboženskou osobností a přes své úřední zaneprázdnění ve službách řádu i plodným teologickým autorem. Jakousi kvintesencí jeho myšlenkového odkazu je právě nevelká knížka *Itinerarium mentis in Deum* přeložená Ctiradem V. Pospíšilem.

Předlohou nového Pospíšilova překladu je kritické vydání spisu obsažené v 5. svazku Bonaventurových *Opera omnia* (Quaracchi 1882–1902). Překladatelova

úloha nebyla právě snadná, Bonaventurova latina není totiž vždy snadno průhledná a autor tvoří dokonce neologismy. Překlad přes drobná nedoplnění, na něž jsem upozornil jinde, dopadl nicméně vcelku výborně. Pospíšil doprovodil svůj překlad obsáhlým komentářem, z něhož je patrná jeho dobrá znalost dnes velmi rozrostlé a namnoze v odborných časopisech roztroušené sekundární literatury k tématu. Studium Bonaventurova *Itineraria* není pro dnešního čtenáře snadné a důkladný komentář je tu vskutku nezbytný. Způsob, jímž jej Pospíšil sestavil, snese nejpřísnější vědecká měřítka a prozrazuje, že byl sestaven v zahraničním vědeckém středisku. Je přirozené, že komentátorův zájem náleží více teologické než filozofické stránce textu.

Zvláštní pozornosti si zaslouží Pospíšilova více než čtyřicetistránková úvodní studie, v níž autor shrnul výsledky své italsky psané práce zveřejněné loni v zahraničí. Pospíšil zde předkládá originální tezi, že je v Bonaventurově *Itinerariu* třeba rozlišit dva myšlenkové celky lišící se použitím odlišného paradigmatu kruhového pohybu od Boha k světu a od světa k Bohu. První paradigma spočívá v sestupu Boha k stvořenému světu v tajemství Vtělení a výstup lidské mysli po stupních bytí, symbolizovaných Jákobovým žebříkem, zpět k Bohu. Podle tohoto paradigmatu užívá Bonaventura i v jeho spisech předcházejících *Itinerariu* je – jak Pospíšil dovozuje – konstruováno šest z celkového počtu sedmi kapitol *Itineraria*. Sedmá kapitola je vybudována podle druhého paradigmatu: mysl, která došla k Bohu cestou výstupu, sestupuje podle tohoto paradigmatu spolu s Kristem k hlubinám jeho kříže a vrací se touto cestou k nevýslovné zkušenosti uchvácení mysli do Boha. Toto druhé paradigma není známo ze starších Bonaventurových spisů a je podle Pospíšila plodem mystického zážitku, který autor *Itineraria* podstoupil r. 1259 na hoře Alverne.

Pospíšilova práce poslouží jistě při vysokoškolské výuce dějinám středověké filosofie, resp. teologie. Jistě po ní sáhne i mnohý laický zájemce. Usilí, které bude muset do studia Bonaventurova díla vložit, nezůstane však myslím, bez odměny. Stanislav Soušek

„Doctor Seraphicus“ – sv. Bonaventura

Václav Černý v rukou Mirka Dušína

Antonín Bělohoubek: Rozmluvy s Václavem Černým. Primus, Praha 1998.

Při pročítání knihy rozhovorů Antonína Bělohoubka s Václavem Černým napadne člověka téměř na každé stránce Klausovo oblíbené rčení: „To je neskutečné.“ Důvodem však není argumentace protivníka, ale způsob, jakým byla tato kniha sepsána a poskládána.

Přitom už samotný název *Rozmluvy s Václavem Černým* slibuje zajímavé čtení. Ten, kdo zná tuto výraznou osobnost české kultury (literární vědec a kritik, překladatel, univerzitní profesor atd.), určitě neodolal a minimálně prolístoval tuto sympaticky se tvářící knížku. Václav Černý (1905–1987) v ní rozmlouvá o sobě, o politice, filosofii, náboženství a literatuře... Tedy měl by. Skutečnost je totiž trochu jiná.

O Václavu Černém se toho vlastně moc nového nedozvíme. Snad jen ten, kdo neměl v ruce jeho obsáhlé *Paměti*, by mohl být ještě udiven vytrvalým zájmem StB o jeho osobu či profesorovými přísnými soudy nad některými osobnostmi (tenkrát Patočka, Seifert, Havel aj.). Více se naopak dočteme o panu Bělohoubkovi, který sice na začátku „poetivě“ upozorňuje, že

místy je řeč také o něm, ale jeho pojetí slova „místy“ se u běžných smrtelníků kryje s významem „všude“. Až na výjimky vás zkrátka všude vydatně zásobuje svými postřehy, teoriemi, soudy, obavami, ale i zážitky – třeba jak se stal nádeníkem. Černý se tak často dostává do role pasivního účastníka, který sihuje jen suše poznamenávat: „Souhlasím. – Nemám co dodat. – Jsem z toho smutný. – To je dobrá myšlenka. – Jsem rád, že jste to řekl...“ apod. Po čase se kniha stává jakýmsi komicko-absurdním čtením, kdy se kocháte tím, jak se nám pan profesor znenáhle, aby jeho „žák“ mohl růst do rozměru Mirka Dušína. Václav Černý se naopak jeví spíše jako sběratel klepů a zatrpklý patron. V závěru se dokonce dočteme o podivném „obchodu“ tohoto nekompromisního soudce všech, kteří s režimem hráli hru „něco za něco“. U jednoho výsledku prý Černému vyhrožovali, že mu

jeho Bělohoubka zatknou. „Dohodli jsme se nakonec na jakémś kompromisu: oni mi vás nechají, a já se vysnažím přimět vás k tomu, aby se omezil své

další politické aktivity. Budu rád, když přibrzíte, abych o schůzky s vámi nepřišel.“ Bělohoubek je zkrátka poklad, který je nutno sčíst jako oko v hlavě.

Výčet negativ tím zdaleka nekončí. Za zvláštní pozornost by stál i autorův nápad utřídit datované výroky podle vlastního klíče. Tím ale jen zvýšil zmatek, když čtenář skáče po letech dopředu a dozadu, takže za chvíli ho už nebaví sledovat, v jaké době se vlastně pohybuje. Přesto má kniha i pár zajímavých míst. V patrně nejlepším (a nejkratším) oddíle „O filosofii a náboženství“ se díky Bělohoubkově zdrženlivosti máme šanci dozvědět, že se Václav Černý sice nehlásil k žádné církvi, ale pokládal se za věřícího křesťana a z církvi mu byla nejbližší římskokatolická.

Největším přínosem knihy je tedy patrně poučení, jak úspěšně lze promíchat vynikající příležitost a místo knihy, která by podnikala cesty do skrytých záhybů duše, vydat jen povrchné povídky. Celkový pohřební dojem ještě zhoršuje autorovo doznání, kterak Černého výroky znamenávaly až po příchodu domu, jak se na ně zpětně rozpomínal. Nabízí se tedy otázka, nakolik jsou vůbec autentické a zda se pan profesor nepřevrací zlostí v hrobě.

Velkou část knihy chodí Bělohoubek za Černým jako za svým duchovním vůdcem a radí se s ním, zda číst tu či onu knihu, Černý jako správný ochránce „žákův“ neposkvrněností ochotně vydává nad předloženými tituly svoje dobrozdání: „Je to slabé. Nezdružuje se s tím.“ Podobné doporučení lze dát i všem, kteří by se chtěli seznámit s osobností Václava Černého a za tím účelem by chtěli sáhnout po této knize truchlivých rozmluv.

Jan Paulas

VETUS VIA

Staré cesty jsou většinou krásné. Krásné svoji pomalostí, až zdánlivou loudavostí, svými oklikami a zákřutými respektujícími okolní krajinu, kterou lze kráčet pro radost z cesty samé, i pro její cíl.

Většinou bývají ještě vroubeny božími mukami, které nám připomínají nadčasovost a symboličnost každého putování, a na křižovatkách se ještě tu a tam kříží ve znamení dávného Kříže. A není v nich nic z šedivé a uchvátané přímkovitosti dnešních cest a dálnic vedoucích mnohdy odnikud nikam. – Toto vše lze říci o hrnčském nakladatelství VETUS VIA Jaroslava E. Friče.

Je skutečně starou cestou, jejímiž atributy jsou putování, trvání a stálost. Stalo se již dobrým zvykem přirovnávat nakladatelství Vetus Via Jaroslava E. Friče k legendárnímu nakladatelskému domu starofrancouzského Josefa Floriana.

Ano, je zde mnoho společného. Především srázná odvaha spoléhat více na sílu Duchu, než na to, čemu se říká duch trhu, kterému se klání tak mnohá nakladatelství se zdánlivě spirituálním zaměřením.

A pak, v neposlední řadě, i výběr autorů, kteří jsou rovněž ve starofrancouzském duchu „nova et vetera“ – ti stali jsou již mnohdy pozapomenuti a zavátí písmem více než půl století se střídajících mód, a ti noví jsou rovněž stejného duchovního rodu, neboť i oni „nepřicházejí vhod“...

Znovuvydání Génia Victora Huga v překladu Bohuslava Reynka, Tajemství svatých Neviditelných Charlese Péguyho v překladu Ivana Slavíka, Neviditelného světa R. H. Bensona či Pověstí z Hebrid Fiony Mac Leod jsou stejně odvážnými edičními počinými jako pokrmé a bez povinného snobského humbuku znovuvydávání (a Mojžíšem Trávnickem pečlivě edičně připravený, ne nějaký odlákaný kasařský, jak právě zde bývá zvykem!) Jakub Deml, či z autorů

současných – jenže právě Vetus Via každou tzv. současnost usvědčuje z iluzornosti – stejně jako Jiří Kuběna, Ivan Slavík, František Listopad, Josef Suchý – a, jako bychom se poněkud zajíklí, i Milan Křížák a Ivan Martin Jirous.

Věci „nova et vetera“ jsou ve vzácné rovnováze, ne co do počtu, ale ve vzácné rovnováze ducha. Protože i u onoho „vetera“ nejde o pouhou reedice.

Každá kniha je nejenom edičním činem, ale zároveň i edičním objevem – jakoby záleželo na tom, zda v Americe před Kolumbem byli či nebyli Vikingové!

A tak se znovu po více než půlstoletí objevují některé dávno nedostupné tituly z legendárního, rovněž hrnčského nakladatelství Atlantis J. V. Pojera. Fričovo nakladatelství Vetus Via je dědicem Atlantidy po duchu – jako bychom cítili, že Fričovi stejně jako kdysi Pojerovi radí Bohuslav Rejnek – zatímco současné nakladatelství Atlantis zdědilo jen jméno, které nese na trh velice rozpačitě.

Jaroslav E. Frič, tak jako kdysi Josef Florian, se vydal starou cestou, vinoucí se územím, kde ještě žije plně

vědomí skutečnosti, že právě v umění jakákoliv jiná tradice než náboženská je ne zrovna lživá a vyhládná, to by bylo příliš urážlivé a hanlivé, ale především nedokonatá a bez kořenů.

A závany této tradice umí Frič jasnou živou odhalit i v dílech lidí, od kterých se mnohdy ve šitlivé duchovní pyše katoříků odhájíme – v díle kontroverzního Milana Křížáka, jehož články z let 1964–95 vydal pod lakonickým názvem *Názory*, a v díle provokujícího a přitom až barokně vrouceně zbožného Ivana Martina Jirouse.

Ví se, že koncepce Florianovy nakladatelské činnosti byla jakousi trojvrstevnatou „horou vědění“, která se od podnoží vědy přes umění vzpínala k teologii.

A tak i jedním z posledních titulů vzešlých z Fričovy nakladatelské officíny je *Kniha života mnišského bratrstva Jeruzalém*.

Není to jedno z těch záumných teologických mudrování, ze kterých pelichají i andělé, ale je to kniha o naději ne náboženství, křesťanství či katolicismu na konci druhého tisíciletí, ale přímo o naději Boha na počátku tisíciletí třetího.

Je to kniha o hledání Boží tváře ve zvrácené a poplivané tváři současného města, které se zvolna stává pouští, kde se potácí zoufale osamocené duše.

A nejenom tato kniha, ale celý program nakladatelství Vetus Via je právě nadějí v čase beznaděje.

Je dávno známou, i když příliš často popíranou pravdou, že nemiluje Boha, kdo pohrdá krásou.

A tak všechny Fričovy knihy jsou krásné. Krásné ne typografickými výmysly, ale prostou a samozřejmou krásou staré cesty, která je nejenom putováním, ale i útechem v tomto putování.

Nehojť velikou útechem v těchto dobách, že přes všechno úsilí trhu se přece zcela nepodařilo knihu degradovat jen na zboží. Jaroslav E. Frič totiž ví, že řád Slova je svobodou Boží. A snaží se jí sloužit jako Rytíř knihy. Lze snad něco víc?

Karel Křepelka

KDO PO VÁCLAVU HAVLOVI?

Václav Havel, jak známo, už napříště kandidovat nemůže. Někteří publicisté prý roznášeli údajně rozšířený pocit, že „nikoho jiného na to nemáme“. Kvalifikovali takový postoj jako projev nezralosti, jako závislost na jedné provždy akceptované idole. Česká nezralost se může projevit i takto, tj. jako neschopnost rozloučit se s vítězem představitel. Má však ještě další aspekt: i kdyby česká veřejnost nebyla takto infantilně závislá, má ve svém středu osobnosti schopné ohstát v prezidentské roli? A pokud je má, ví o nich?

Chci-li zjistit představy vybraných skupin o příštím obsazení prezidentské funkce. Můj pohled byl snaha učinit toto téma předmětem seriózní úvahy, a tím neutralizovat, možno-li, účinek senzacechtivých podniků typu „Knížák na Hrad“ apod.

Vybranými skupinami byly: 1. Redakční kruh měsíčníku *Nová Přítomnost*, 2. tým pracovníků *Rádía Svobodná Evropa* (ČRo 6) a 3. redakční kruh měsíčníku *Perspektivy*. – Vybral jsem si je proto, že k nim mám snadný přístup a že u nich předpokládám schopnost racionální úvahy.

Respondenti dostali následující zadání: „Uveďte laskavě na vyznačené řádce v pořadí podle Vámi pocíťované významnosti maximálně pět, minimálně však aspoň tři jména Vámi přijatelných možných příštích kandidátů na prezidentský úřad. Pokuste se, prosím, osvobodit od pocitu přílišné cílevědomosti: uvádějte samozřejmě ty, které byste na kandidátní listě chtěli mít, ale nejste-li si jisti, uveďte i ty, které možná navrhnou jiní, ale jejichž osoby by Vám byly přijatelné (tj. nevyvolávaly by ve Váms pocit zděšení, odporu, sarkasmu apod.).“

Zdaleka ne všichni respondenti odvedli minimum tří tipů. Někteří dělali, co mohli, viděl jsem to na vlastní oči, ale tři bylo moc, proto svedli jen dva. – Návržnost nehodnotím: kde jsem rozděl anketní archy osobně, byla stoprocentní, kde tomu bylo jinak, byla o něco horší.

Sledoval jsem nejprve váhu „kandidátů“ podle prostého počtu „voličů“, kteří jejich jméno uvedli. Počet bodů za jménem „kandidáta“ před zlomkovou čarou tedy říká, kolik respondentů se pro něj vyslovilo.

Pořadí jmen „kandidátů“ na anketních odpovědích však vyjadřovalo i vážnost, jaká jim byla jednotlivými respondenty přisouzena. Jméno uvedené v odpovědi na vyšším řádku anketního archu má proto vždy o jeden bod víc než jméno na řádku následujícím. Tutu „váhu“ vyjadřuje číslo za zlomkovou čarou. Pět uvedených jmen tedy odpovídá 5, 4, 3, 2 a 1 bod. Uvedl-li některý respondent vzor zadání jen dva kandidáty, přisoudil jsem jim 8, resp. 7 bodů. Tři obdrželi 6, 5, resp. 4 body, čtyři 5, 4, 3 a 2 body.

Zde je výsledek (uvádím jen ta jména, pro něž se vyslovili nejméně 3 respondenti z celého souboru dotázaných):

Jan Sokol	19/97
Petr Pihart	12/51
Josef Tošovský	9/51
Josef Jařab	7/30
Dagmar Burešová	7/25
Václav Klaus	5/23
Radim Palouš	5/21
Tomáš Halík	5/18
Jan Ruml	5/10
Cyril Svoboda	4/20
Vlasta Parkanová	3/13
Jiřina Šiklová	3/13
Antonín Přidal	3/11
Petra Buzková	3/6

Jednotlivé skupiny respondentů nebyly stejně početné. Okruh *Nové Přítomnosti* tvořilo 22 respondentů a v jejich odpovědích se vyskytlo celkem 36 prezidentských tipů. Okruh *Rádía Svobodná Evropa* byl menší: 15 respondentů, ti však tipovali celkem 36 „kandidátů“, rozptýl byl tedy větší. Nejmenší byl tým *Perspektivy*: 7 respondentů, 10 různých tipů. – I když první tři jména měla své „voliče“ ve všech třech okruzích respondentů, inkli-

nace týmového výběru byly přece jen poněkud odlišné. Zde jsou jejich „olympijské žebříčky“, resp. první pětice favoritů každého z nich:

Rádío Svobodná Evropa:

Cyril Svoboda	4/20
Tomáš Halík	4/14
Jan Sokol	3/12
Jiřina Šiklová	3/13
Antonín Přidal	3/11

Nová Přítomnost:

Jan Sokol	12/60
Petr Pihart	8/32
Dagmar Burešová	7/25
Josef Jařab	6/23
Josef Tošovský	5/27

Perspektivy:

Jan Sokol	4/25
Radim Palouš	3/16
Vladimír Čermák	2/14
Petr Pihart	2/11
Josef Tošovský	2/10

Lze zaznamenat pár zajímavostí. Cyril Svoboda (4/20) je jedním z favoritů *Svobodné Evropy*, v jiných skupinách nebyl vzpomínán. – Pomyšlení na Vladimíra Čermáka, soudce Ústavního soudu a zastávce přirozenoprávního, resp. konstitucionalistického pojetí právního řádu, měly pouze *Perspektivy*, zřejmě proto, že v jejich okruhu je čtena břeňská revue *Proglas*, kde tento autor publikuje. – Václav Klaus nestal na olympijském žebříčku žádný ze tří skupin, ale v každé měl své příznivce, jejichž společným úsilím postoupil bez ohledu na svůj politický nezdár do první ligy. – *Perspektivy*, ač periodikum katolické, nenominovaly žádného kandidáta z kněžského stavu, zatímco RSE i NP pamatovaly na Tomáše Halíka a RSE i na kardinála Miloslava Vlk a biskupa Václava Malého.

Celková sklizeň prezidentských tipů (sumárně ze všech tří skupin respondentů) ob-

huje 15 jmen osob, které obdržely pouze dva hlasy, a 32 jmen s hlasem jediným. Řekl bych, že od respondentů spjatých úzce s médií komentujícími politické dění je to hodně. V těchto tipech se totiž uplatnila subjektivní – troufám si říci: egocentrická – motivace víc než praktický zřetel k předpokládanému konsensu, jinak řečeno: nedostatečná péče o to, aby můj hlas nespadl pod stůl. Řečeno ještě jinak: i u „profesionálů“ se prosazuje snaha, aby můj prezidentský kandidát ztělesňoval mou vysněnou ideální představu, tedy determinace principem slasti. Princip reality naproti tomu radí, abychom tipovali toho, kdo je sice skvělý, ale také má šanci uspět.

Protože se identifikuji se všemi třemi týmy, hry jsem se neúčastnil, komplikovalo by to její záznam i výkaz. Bylo mi to líto, ale teď, po jejím skončení, mám pocit, že „svého“ prezidentského kandidáta jsem schopen tipovat uvážlivě.

Mám-li charakterizovat společného jmenovatele volby svých kolegů, jejíž výslednicí je „prvoligová“ sestava, řekl bych, že převládající motivací je potřeba charakterové integrity „kandidáta“, jeho solidnost, svědomitost, tedy kvality, kterou vyzdvihuje orientace označovaná běžně jako konzervativní. Z psychoanalytického hlediska lze říci, že výsledky ankety potvrzují poplávku po fungování oné instance osobnosti, nazývané „nadřád“ (superego). Po nechtěném na úvaze čtenářů, zda to vypovídá více o souborech respondentů, anebo o stavu české společnosti. Bylo by zajímavé srovnání s obdobným pokusem, který by někdo provedl ve srovnatelném prostředí „levicovém“.

Průzkum jsem prováděl v době po letošní prezidentské volbě, tj. v únoru a březnu. Prezidentské tipy byly jistě ovlivněny tehdejší politickou náladou. Protože jsme společností náladou, lze připustit, že např. dnes, tj. na prahu léta, by tipování vypadalo jinak. Nebo ne?

Petr Přiboda

UNIVERSUM

V již osmém ročníku *UNIVERSA*, revue přírodovědecké a technické sekce ČKA, vyšla nedávno čísla 27 a 28. Z jejich aktuálního a místy překvapivého obsahu upozorníme alespoň na zásadní problém redukcionismu (č. 27), na zasvěcenou informaci o vztahu soudobé protestantské teologie k přírodním vědám (č. 28) a na „fyziku nesmrtnosti“ (obě čísla).

Normálně mystickým člověku, filozofovi a tím spíše vědcovi je zřejmé, že člověk není „jen“ soustava molekul, že člověka nelze na takovou soustavu redukovat. Ale ve vědě, v technice apod. bývá účelné a plodné sledovat složitý systém (organismus, stroj, trh aj.) jen z určitého hlediska: to znamená využít výhod metodického redukcionismu.

Moderní člověk se s tímto přístupem – a jeho plody – setkává na každém kroku, a proto by měl vědět i o jeho mezích (nejen v náboženském smyslu). Číslo 27 k tomu přináší záznam diskuse „Problém redukcionismu v přírodních vědách“, konané na půdě ČKA 7. 10. 1997, i další podnětné texty.

V katolické myšlenkové tradici převažuje vědomí návaznosti a harmonie mezi vědou, filozofií a vírou (v příkrém protikladu k teším ateistické propagandy). Vztah oněch tří oblastí však vyznívá hodně, ale opravdu hodně jinak v myšlení protestantském, těsně vázaném na Bibli (v níž není nic o přírodních vědách a málo o přírodě). Otevřený pohled na tento rozdíl je cenný jak ve vztahu k ateismu, tak zejména pro ekumenickou spolupráci. Proto lze vřele uvítat studii, kterou napsal RNDr. Jan Moravec z pražské Evangelické teologické fakulty (*UNIVERSUM* 28, str. 21–40, bohatá literatura).

Mnohem užší význam a dost výstřední ráz má fyzikální pojetí eschatologie (F. J. Tipler 1989, 1994), o němž kriticky informuje J. Špaček v č. 27 i J. Moravec v č. 28.

V recenzích najde čtenář stanoviska k ne-výstředním otázkám postmoderního zpochybňování vědy (L. Krlin), popularizace astrofyziky (J. Grygar – J. Fischer), hrozby technického barbarismu (J. Vackář, vše v č. 27) a sporného výkladu darwinismu (A. Honěk ke knize P. E. Johnsona, č. 28).

UNIVERSUM lze dostat u nakladatelství CESTA, Náměstí Republiky 5, 614 00 Brno, tel. 05/57 43 73 (i starší čísla po 12 Kč) a ve vybraných knihkupectvích v Brně, Hradci Králové, Jeseníku, Kyjově, Liberci, Olomouci, Písku, Praze a Třebíči. Podrobnější informace, i pro zájemce na Slovensku, je v č. 27. Novinkou je internetová adresa, na níž se zájemci mohou dovědět základní informace (kontaktní adresy, předplatné v ČR i SR, distribuce, autoři a názvy dosud uveřejněných statí): je to

<http://ceba.edi.cuni.cz/universum/>

vf

Doplňte si:

U článku Petra Pawlowského „Náboženská publicistika“ v 5. čísle *Perspektiv* jsme opomněli uvést, že byl převzat z časopisu *MULTIMEDIA*. Redakce

TEOLOGICKÉ TEXTY

Duch svatý není abstraktum, ale Bůh nejvnitřněji s námi spojený. Od roku 1972 je výslovně připomínán při udělování svátosti břimování, novou formulí, převzatou z východní liturgie, slovy biskupa: „Přijmi pečť daru Ducha svatého.“ Těmi slovy je předznamenáno 2. číslo Teologických textů.

Kdo je ten nejskrytější Bůh, byl rovný Otci a Synu, a co znamená pro nás? Ve vědomí východních církví je už od starých dob živě přítomen v teologii například u Basila Velikého (Ventura). Pravoslavný teolog Evdokimov to konkretizuje právě na liturgii břimování („myropomazání“), což je svátost završující plnost křesťanské osobnosti.

K západní pokonostní teologii Ducha svatého a k liturgii vůbec i k pastorační praxi hovoří a diskutuje řada katolických teologů z ciziny i od nás (Kasper, Pospíšil, Kunetka, Guardini...). Náročnější čtenáři mohou nahlédnout přímo do laboratoře současného morálního teologa Schoonenholfa (Skoblik).

Pro nás katolíky inspirativně upřímnou „zprávu o stavu“ Českobratrské církve evangelické napsal její čelný teolog Smolík. Jak může katolická církev zaujmout své místo v dnešním světě, o tom diskutuje v pronikavém rozboru a připojených orientačních bodech významný německý teolog a biskup (Lehmann). O naší Sestě Marii v katolickém pojetí a v ekumeně rozpráví – jak jinak než živě i vášně – Josef Zvěřina.

František Nosek...

Perspektivy 5/1998

Myslím, že by autora citovaného článku nebylo, kdyby napsal, za kterou politickou stranou byl ministr F. Nosek ve vládě. Určitě nepřel jen tak z ulice a určil by se p. Mlčoch tímto údajem nezpronevěřil svému nezávislosti. Dr. Richard Průcha (Plzeň)

Redakční poznámka:

Omlouváme se za nedostatek bdelosti. Snad je to tím, že se zdá být samozřejmé, že muž jako František Nosek steží mohl být ve vládě za agrárníky, sociální či národní demokraty, živnostníky, národní socialisty, komunisty, sudetské Němce či hrdáky. Zbývají lidovci. Nuže, tento muž byl ministrem za tehdejší Čs. stranu lidovou.

PERSPEKTIVY

příloha Katolického týdeníku

Odpovědný redaktor: Jaroslav Šubrt

Redakční rada:

Květoslava Neradová, Oto Mádr, Petr Kolář, SJ, Petr Přiboda, Václav Frei, Jaroslav Sedl (předseda), Josef Gabriel, Zdeněk Jančařík, SDB, Miloš Doležal, Tomáš Machula, Jaroslav Šebek

Adresa redakce:

Londýnská 44, 120 00 Praha 2-Vinohrady, tel. 24 25 03 95, linka 24, fax 02/24 25 70 41

Fotosazba Pavel Vodička

Výběr z *Perspektiv* v Braillově slepec-kém písmu lze objednat na adrese: David Nebeský, Knihovna pro nevidomé a těžce zrakově postižené, Platnéřská 2, 110 00 Praha 1, Tel. 24 81 02 42, linka 166

Nevyžádané rukopisy se nevracejí!

CESTA, nakladatelství
 Knihy-hudba
 Nám. Republiky 5, 614 00 Brno
 tel.: (05) 45 24 18 94
 Knihkupectví
 Rašínova 5, 602 00 Brno,
 tel.: (05) 42 21 16 21

Carlo Carretto POUŠTĚ UPROSTŘED MĚSTA

Na otázku „Je poušť ještě vůbec k něčemu? Nebo důležitější pracovat uprostřed dnešních měst?“ autor odpověděl: „Důležitý je nepřetržitý, láskyplný rozhovor s Bohem, prostupující celý život člověka... Nezapomínej, že poušť nespočívá ve nepřítomnosti lidí, ale v přítomnosti Boha!“
 Brož., 136 str., 45,- Kč

DOPISY Z POUŠTĚ

Úvahy, jejichž vůdčí myšlenkou je láska Boha k člověku. Autor se zabývá otázkami kněžství, duchovního povolání, modlitby, utrpení.
 Brož., 120 str., 42,- Kč